

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİNİN SOSYALLEŞMEYE
ETKİSİ (KARABÜK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

ŞENER KAYA

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Yusuf Sinan Zavalı

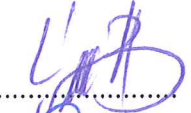
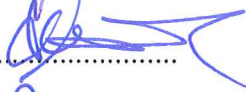

KARABÜK

Ocak - 2015

TEZ ONAY SAYFASI

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

SOSYAL YAŞAM MEKELLEMLERİNİN
SOSYALLEŞMEYE ETKİSİNİN
SOSYOLOJİ
.....ya ait "KARABÜK DEĞİŞİMİ" adlı bu tez çalışması Tez
Kurulumuz tarafından ..... YÜKSEK LİSANS
programını tezi olarak oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı	İmzası
Tez Kurulu Başkanı ve Danışman	: Yrd. Doç. Dr. Y. Sinan ZAVALLI	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Adem SAĞIR	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Hamit ERDOĞAN H. Edmynn	
Üye	:	.....

Tez Sınavı Tarihi : .....

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışmada alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

19/12/2014

Şener KAYA

ÖNSÖZ

Türkiye’de yerel yönetimler, vatandaşlara sundukları hizmetler bakımından oldukça önemli işlevler üstlendiği görülmektedir. Özellikle içerisinde bulunan kentin ya da merkezin imkanlarından faydalanamayan gruplar için hazırladıkları sosyal ve kültürel hizmetler, yerel yönetimleri sürekli ön plana çıkartmıştır.

Bu çalışma, Karabük Belediyesi’nin her mahalleye sosyal belediyeçilik anlayışı çerçevesinde kurulan sosyal yaşam merkezlerinin çözümlenmesine odaklanmıştır. Çözümleme aşamasında sosyal yaşam merkezlerinin mahallede ve bireylerde yarattığı etkiler anket ve mülakat çalışmaları kapsamında değerlendirilmiştir.

Konu seçiminden itibaren çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, danışman hocam *Yrd. Doç. Dr. Yusuf Sinan Zavalı*’a teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca *Yrd. Doç. Dr. Adem Sağır*’a ve anketleri uygularken bana yardımcı olan *Karabük Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğrencilerine*, zorlu yüksek lisans eğitimim sürecinde maddi ve manevi anlamda her zaman destek olan eşime ve aileme teşekkür ederim.

Şener KAYA

Aralık – 2014

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
KISALTMALAR LİSTESİ:.....	IV
TABLolar.....	V
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI	4
2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	6
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİKLERİ.....	7
4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	8

I. BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE TARİHÇESİ

1.1. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI.....	9
1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	10
1.3. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN FONKSİYONLARI	11
1.3.1. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme.....	12
1.3.2. Yardım Etme ve Gözetme	12
1.3.3. Yatırım.....	12
1.3.4. Belediye-Halk İletişimi.....	13
1.4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK VE BELEDİYELERİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDAKİ GÖREVLERİ.....	13

II. BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK-SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ

2.1. SOSYALLEŞME OLGUSU	17
2.2. SOSYALLEŞME SÜRECİ	20

2.3. SOSYALLEŞME KURUMLARI	23
2.3.1. Aile	23
2.3.2. Din	24
2.3.3. Okul	25
2.3.4. Arkadaş Grubları	26
2.3.5. Kitle İletişim Araçları	27
2.3.6. Çalışma Ortamı ve Komşuluk İlişkileri	27
2.4. SOSYAL BELEDİYESİLİK VE SOSYALLEŞME	28

III. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

3.1. KİMLİK BİLGİLERİ	30
3.2. EĞİTİM VE MESLEK	33
3.3. TÜRKİYE'NİN GENEL DURUMUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME	37
3.4. SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİ İLE BİREYLER ARASINDAKİ SOSYAL ETKİLEŞİM	37
3.4.1. Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezi Algısı	38
3.4.2. Sosyal Yaşam Merkezlerindeki Etkinliklerin Değerlendirilmesi	41
3.4.3. Sosyal Yaşam Merkezlerinden Kaynaklanan Değişiklikler	48
SONUÇ	53
ÖNERİLER	57
BİBLİYOGRAFYA	58
EKLER	63
Ek 1. Anket Formu	63
ÖZET	67
ABSTRACT	68
ÖZGEÇMİŞ	69

KISALTMALAR LİSTESİ:

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TABLULAR

Tablo-1: Cinsiyet.....	30
Tablo-2: Memleket.....	30
Tablo-3: Anket Tarihindeki Yaş Durumu	32
Tablo-4: İkamet Edilen Yer.....	33
Tablo-5: Eğitim Durumu.....	33
Tablo-6: Meslek	34
Tablo-7: Gelir Düzeyi	35
Tablo-8: Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerine Dağılımı	36
Tablo-9: Deneklere Göre Türkiye'nin Temel Problemleri.....	37
Tablo-10: Sosyal Yaşam Merkezleri Sizin İçin Ne İfade Etmektedir?.....	38
Tablo – 11: Sosyal Yaşam Merkezlerinden Memnun Olup/Olmama Durumu.....	40
Tablo – 12: Cinsiyete Göre Sosyal Yaşam Merkezlerinden Memnun Olup/Olmama Durumu	41
Tablo – 13: Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerinde Katıldığı Etkinlikler	42
Tablo – 14: Cinsiyete Göre Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerinde Katıldığı Etkinlikler ..	45
Tablo – 15: Sosyal Yaşam Merkezleri Hangi Sebeplerle Tercih Edilmektedir?	46
Tablo – 16: Sosyal Yaşam Merkezlerinin Herhangi Bir Değişime Sebep Olup/Olmama Durumu.....	49
Tablo – 17: Cinsiyete Göre Sosyal Yaşam Merkezlerinin Deneklerin Hayatında Değişikliğe Sebep Olup/Olmama Durumu	50
Tablo – 18: Sosyal Yaşam Merkezlerinin Mahallede/Toplumda Sebep Olduğu Değişiklikler51	

GİRİŞ

İnsan, karşılıklı olarak etkileşime girdiği diğer bireylerle birlikte toplum adı verilen alana dâhil olmaktadır. Böylece toplum, bireylerin yapıp etmeleriyle kendisine varlık kazandıran yapısal bir kimlik kazanmaktadır. Göçler ve göçlerle birlikte oluşan alanlar, insan unsurunun toplumsal yapıyı nasıl şekillendirdiğine dair önemli ipuçları sunar. Türkiye’de 1950’li yıllardan sonra başlayan göçler, özellikle şehirlerin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Sanayileşmeyle paralel giden göçler, yerel yönetimlerin insan faktörünü gözeterek yönetim biçimlerini yeniden planlamasını gerektirmiştir. Bu bağlamda sosyal belediyeçilik olgusu, özellikle kentlere yerleşen göçmenlere ve onların oluşturdukları mekânsal alanlara odaklanmıştır.

Karabük, ağır sanayinin kurulduğu ilk yerleşim bölgelerinden birisi olması bakımından uzunca bir süre göçler tarafından şekillendirilmiştir. Köyler ve ilçelerden gelenler başta olmak üzere çevre illerden de çok sayıda göç alan Karabük, zamanla farklı bir insan topografyasının oluşmasına kaynaklık etmiştir. Karabük’te, göçler genellikle alt gelir gruplarına ait yerleşimler ortaya çıkarmakla birlikte, fabrikanın emek biçimleri ile orta ve üst sınıf gelir gruplarının bulunduğu alanlara da rastlanır olmuştur. Çalışmaya konu olması bakımından sosyal yaşam merkezleri, Karabük’te özellikle alt gelir gruplarının kente kazandırılmalarında kullanılan bir sosyal belediyeçilik uygulaması olarak göze çarpmaktadır. Birçok şehirde benzerine rastlanmakla birlikte mekânsal özellikleri ile diğer örneklerinden ayrılmaktadır.

1995 tarihinde il olan Karabük, tarihi geçmişiyle Türkiye’de hem ağır sanayinin merkezi olması hem de bir “Cumhuriyet Kenti” olarak kabul edilmesiyle dikkat çekmektedir. Özellikle küçük bir yerleşim yeri iken, *Demir Sanayiinin Tesisine Dair 786 Numaralı Kanun*’un 29 Mart 1926 tarih ve 334 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle gelişmenin ilk adımı atılmıştır. Jeolojik bakımdan ağır sanayiye uygun olması, demiryolu güzergâhında bulunması, maden kömürü havzalarına yakınlığı ve askeri açıdan güvenilirliği, ilk demir-çelik fabrikasının Karabük’te kurulmasına neden olmuştur. 3 Nisan 1937 tarihinde fabrikanın resmi olarak temelleri atılmış ve böylece Karabük’ün sanayileşme öyküsü

başlamıştır. Bu adım, Türkiye'nin sanayileşme hamlesi açısından Karabük'ün ülke tarihinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Karabük Demir Çelik Fabrikaları'nın kurulması ile işçi ve memurların konut meselesi yeni binaların yapımını zorunlu kılmış, kısa bir zaman diliminde modern anlamda kentsel değişim gerçekleşmiştir.¹ İlk dönemde Karabük istasyonunun çevresinde barakalar belirmeye başlamıştır. Fabrikanın kurulmaya başlandığı dönemde mühendisler için konutlar kurulmuş, bunu memur ve işçi evleri takip etmiştir. Bütün bunlara bağlı olarak ticari hayatın gelişmesi, dükkân ve mağazaların inşa edilmeye başlanması ile birlikte Karabük'ün kentsel değişim sürecinin hızlandığı görülmektedir.² Fındıkoğlu, ağır sanayiden önce Karabük hakkında kimsenin bilgisi olmadığını ifade etmektedir.³ Dolayısıyla Karabük'ün bu dönemden itibaren yoğun şekilde göç alan bir bölge haline geldiği ve sanayi ile özdeşleşen bir kent kimliği taşıdığı söylenebilir. Göçler söz konusu olduğunda yapısal olarak en yoğun etkilenen yerlerin başında kentler gelmektedir. Zira Türkiye'nin geriye dönük göç seyrine bakıldığında, iç göç olgusunun, kırsal ve kentsel yerleşmelerde ayrı ayrı yapısal değişimlere neden olduğunu gözlemek mümkündür. Böylece göçler, toplumsal yapıları biçimlendirmiş çift yönlü bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴

Göçler sonucu kentler ve bölgeler arasında oluşan kitle hareketleri, kent içi mekânlarda değişik yerleşim alanlarının oluşmasına neden olmaktadır.⁵ Kentlere yoğun şekilde gerçekleşen insan akışı, kentsel mekânın bu parçalanmışlığını açıklayan en önemli unsurdur. Sennett, insanlar arasındaki işlevsel bağların zayıflamasını kentlerin insanlarla dolmasına bağlamaktadır: *"Bu yoğun insan akını ile kentsel yaşam gittikçe renksizleşmekte ve nihayet kamusal alan ortadan kaybolmaktadır."*⁶

¹ Mehmet Kütükçüoğlu, *Türkiye'nin İlk Ağır Sanayi Kenti Karabük*, Karabük 2012, ss. 205-206.

² Nazım Yılmaz, *"Arşiv Belgeleri Işığında Karabük Şehri ve Karabük Demir Çelik Fabrikası Tarihi Süreci"*, *Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Karabük 2010, s. 9.

³ Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, *"Karabük'te Sanayileşmenin İktisadi ve İctimai Tesirleri"*, *Sosyoloji Konferansları 1961-1962 II*, İstanbul, 1961, s. 2.

⁴ Zeynep G. Akgür, *"1990 Sonrasında Türkiye'de İç Göç"*, *Sosyoloji Yazıları*, (Ed. Mustafa Kemal Şan), İstanbul 2007, s. 482.

⁵ Sema Erder, *"Küreselleşme Sürecindeki Yerellikler: Homojenlikler ve Farklılaşma/Güç ve Eşitsizlik Üzerine"*, *Mübeccel Kıray İçin Yazılar*, (Haz. Fulya Atacan & Fuat Ercan & Hatice Kurtuluş & Mehmet Türkay), İstanbul 2000, s. 225.

⁶ Richard Sennett, *Kamusal İnsanın Çöküşü*, (Haz. S. Durak & A. Yılmaz), İstanbul 1996, s. 176.

Karabük'ün sosyal dokusunu etkileyen ilk göçler 1938 yılında Artvin ve Erzurum'dan gerçekleşmiştir. Demir-Çelik'teki işçi sayısı ilk işçi göçünden birkaç yıl sonra dört katına çıkmıştır. 1944 yılında işçi sayısı 3.812'dir.⁷

İstatistiklere bakıldığında Karabük'e en yoğun olarak Orta Anadolu ve Kuzey Anadolu'dan göç geldiği görülmektedir. Böylece Karabük, 25 yıl içerisinde nüfusu otuz bini aşan bir sanayi şehrine dönüşmüştür.⁸ Yıllar içinde demir-çelik fabrikasının desteğiyle Karabük'te yan sanayi sektörü de görülmeye başlanmış, çeşitli haddehaneler kurulmuş ve sürekli gelişen bir ticaret hayatı ortaya çıkmıştır.⁹ Sanayileşmeyle birlikte gerçekleşen göçler, Karabük'ün sosyal, kültürel ve fiziksel çevresini de sürekli değiştirmiştir. Böylece kent kimliğini tanımlayan temel araçlar, Karabük'ün sanayileşmeyle özdeşleşen biçimlerini göstermektedir. Örneğin Yenişehir'de fabrikada çalışan işçiler, memurlar, mühendisler için ayrı ayrı sosyal tesisler yapılmıştır. Düğün, nişan vb. toplumsal eğlence biçimleri de bu lokallerde gerçekleştirilmektedir. Yenişehir'de bir kapalı bir de yaz aylarında kullanılan açık sinema bulunmaktadır. Bu iki sinema salonunda hem film hem konser hem de şehre gelen gösteri gruplarını izlemek mümkün olmuştur. Karabük'te kent yaşamı ile karşılaşan halk hem bu yaşama uymaya hem de buradaki yaşamı geldikleri yerlere götürmeye çalışmışlar, böylece kentten kırsal alana doğru bir kültürlenme süreci başlamıştır.¹⁰

Karabük'ün, sanayileşmenin etkisiyle oluşan, kentsel kimliği, 1994 yılından sonra demir-çelik fabrikasının özelleştirilmesiyle değişmeye ve çözülmeye başlamıştır. Birçok araştırmada, ağır sanayinin şehirde üstlendiği misyonun, fabrikanın önce işçi sayısını, arkasından da kente verdiği fiziksel/sosyal desteği azaltmasıyla, eski gelişme seyrini kaybettiği vurgulanmaktadır.¹¹

---

⁷ Fındıkoğlu, ss. 4-5.

⁸ Karabük Valiliği, 2000 Yılı Karabük İli Yıllık Sanayi ve Ticaret Durum Kitabı, Karabük 2001, ss. 2-5.

⁹ Amiran K. Bilgiseven, "Karabük'ün Sosyal Müesseseleri ve Sosyal Şartları", Sosyoloji Konferansları, 1961-1962, s. 18.

¹⁰ Yüksel Kaştan & Halil İbrahim Demirci, "Karabük Demir Çelik İşletmelerinin Karabük ve Çevresinin Toplum Yaşamına Etkisi", Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s. 317.

¹¹ Erdoğan Gökçe, "Karabük Demir Çelik Fabrikalarının Çevre ve Çalışanlar Üzerinde Sosyal Etkileri", Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, s. 52.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE KAPSAMI

Sosyal Belediyecilik, hem bireysel hem de toplumsal bağlamda söz konusu olan değişimler karşısında ortaya çıkan eşitsizliklerin, adaletsizliklerin ve/veya çelişkilerin önüne geçilebilmesi adına ve toplumsal yaşamın belirli bir düzenlilik içerisinde devam etmesinin mümkün kılınabilmesi amacıyla, bireylerin yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaları içeren hizmetler olarak tanımlanabilmektedir.¹²

Sosyal belediyecilik, eşitsizlik ve adaletsizliğin önüne geçilerek haksızlığa uğrayan kesimlerin haklarını iade etmektir. Türkiye’de belediyelerin sosyal uygulamaları, “toplumcu belediye” anlayışı ile ortaya çıkmıştır. Burada temel amaç, yerel hizmetlerin yerel yönetimlerce yerine getirilmesi ve merkezi yönetimin yükünün en aza indirilmesi düşüncesidir.¹³ Üretici, kaynak yaratıcı, birlikçi, çalışanları kollayan ve koruyan belediye gibi ilkeler bu anlayışı belirlemiştir. Konut alanından (İzmit Yeni Yerleşmeler, Ankara Batıkent), halk pazarlarına, tanzim satış yerlerinden, ekmek fabrikalarına, mesleki eğitim ve kültür merkezlerine kadar birçok ilk ve öncü uygulama bu dönemde ortaya konulmuştur.¹⁴

Günümüzde kentlerde artan işsizlik, yoksulluk gibi sorunlara karşı belediyeler aktif olmaktadır. Belediyeler özellikle kente göçle gelen ve iş açısından vasıfsız olan yeni kentdaşların temel ihtiyacını karşılamada önemli bir aktör olarak devreye girmektedir. Bir yandan yerelleşme, diğer yandan sosyal devlet tecrübeleri, yerel yönetimlerden sosyal refah beklentilerini arttırmıştır.¹⁵

Bununla beraber kentler, yığılmış devasa sorunlarla mücadele etmektedir. Özellikle sanayileşmiş kentler ve bu kentlerde oluşan gecekondu önemli birçok sorunun kaynağı konumundadır. Sanayi sonrasını yaşayan metropol kentlerin bir zamanlar merkezinde yer alan sanayi bölgeleri, merkezi iş alanı terk edildikçe

---

¹² Yalçın Akdoğan, “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, *Eminönü Belediyesi Bülteni*, Şubat 2002, s. 15.

¹³ Ruşen Keleş, *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul 2000, s. 37.

¹⁴ Selahattin Yıldırım, *Yerel Yönetim ve Demokrasi: Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl*, IULA-EMME (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı), Ankara 1990, ss. 27-28.

¹⁵ Bedrettin Kesgin, “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2012 (26), s. 175.

göçmenlerin ve yoksulların yerleştikleri çöküntü alanı mekânlar haline gelmiştir. Böylece kentler, zenginlikle/yoksulluğun, prestijli alanlarla/çöküntü mekânların birlikte yer aldığı kutuplaşmalara şahit olmuştur. Türkiye’de, bu sorunlara 1990 sonrası zorunlu göç de eklenince kentler yoksulluğun tüm boyutları ile karşılaşmıştır.¹⁶

Bu noktada yoksullara dönük sosyal hizmetleri ve sosyal yardımı, halka en yakın ve halkın en rahat ulaştığı kurum olan yerel yönetimler sağlamak zorunda kalmıştır. Göç ve kriz dönemlerinde daha fazla keskinleşen yoksulluğa karşı belediyelerin kayıtsız kalması düşünülemezdi. Belediyeler buldukları bölgelerde sosyal belediyciliği hayata geçirdiler. Bu uygulamalarda yasaların yüklediği görevden daha fazlası üstleniliyordu. Böylece küreselleşmenin ortaya çıkardığı paradoksla birlikte sosyal olan zayıfladıkça, sosyal olana ihtiyaç ve vurgu da artmış oldu.¹⁷

Karabük Merkez sınırları içerisindeki mahallelerde, kullanıma açılmış ve yeni yapılanlar olmak üzere, 14 adet sosyal yaşam merkezi tespit edilmiştir. Bizim araştırmamızda yer alacak olan sosyal yaşam merkezleri şunlardır:

- Namık Kemal Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi

26 Mayıs 2010’da açılışı gerçekleştirilen merkezde, 2 adet derslik, 1 adet internet salonu, aile hekimliği merkezi, PTT veznesi, muhtarlık bürosu, çamaşırhane, toplantı salonu ve kafeterya bölümleri bulunmaktadır. Alt gelir grubunu temsil eden Namık Kemal Mahallesi’nde toplam 164 anket gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 3 yönetici ve 4 kurs eğitmeniyle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

- 5000 Evler Cumhuriyet Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi

15 Nisan 2010’da temeli atılan merkez, 09 Ağustos 2010 Pazartesi günü hizmete açılmıştır. Orta gelir grubunu temsil eden bu mahallede toplam 148 anket uygulanmıştır. 2 yönetici ve 3 kurs eğitmeniyle derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

---

¹⁶ Kesgin, “Çalışma Yaşamında Değişen Yoksulluk: Çalışan Yoksullar”, İş Ahlakı Dergisi, 2011, 4 (7), ss. 65-75.

¹⁷ Kesgin, “Çalışma Yaşamında Değişen Yoksulluk: Çalışan Yoksullar”, s. 175.

- Şirinevler Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi

Üst gelir grubunu temsil eden Şirinevler Mahallesi'nde toplam 143 anket uygulanmıştır. 2 yönetici ve 1 kurs eğitmeniyle detaylı görüşmeler yapılmıştır.¹⁸

2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Sosyalleşme, bireylerin toplumsal davranışları kazanması süreçlerinin toplamıdır. Daha genel anlamıyla ifade edilmek istenirse sosyalleşme, insanın ömür boyu süren bir öğrenme pratiğidir. Klasik tanımlamalarda aileden başlatılan sosyalleşme süreci, eğitim kurumları (okul, üniversite vb) ile devam eder ve meslek örgütleri içerisinde yeni biçimlerle sürdürülür. Sosyalleşme, aynı zamanda bir toplumun kültürünün kazanılması süreci ve kimlik edinme davranışının da kendisidir. Tezimizin temel çıkış noktalarından birisi sosyal belediyeçilik iken, diğeri sosyalleşme kavramıdır. Sosyalleşme ile sosyal belediyeçilik kavramlarının birleştirilmesindeki temel gerekçe, sosyal belediyeçiliğin temelde vatandaşların sosyalleşmesine odaklanmasıdır. Çalışmanın uygulama kısmında örnek olarak "Karabük Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezleri" seçilmiştir. Sosyal yaşam merkezleri içerisinde; aile hekimlikleri, muhtarlıklar, sosyal faaliyetler ile ilgili alanlar, bilgisayar odaları, derslikler, kurslar gibi bütün mahalleyi bir araya getiren birimler bulunmaktadır.

Türkiye'nin göç serüveni ve kentsel yaşam içerisinde göçmenlerin tutunma çabaları da sosyal belediyeçilik uygulamalarını önemli kılmaktadır. Göçlerle şehirlerde oluşan merkez dışı alanlar, hem yoksul alanlar olarak karşımıza çıkmakta hem de bu mahallelerde yaşayan insanların şehir hayatına uyum konusunda sıkıntılar yaşadığını göstermektedir. Karabük, ağır sanayinin önemli bir merkezi olması (KARDEMİR) nedeniyle yıllardır göç almış bir şehirdir. Türkiye'nin dört tarafından Karabük'e gerçekleştirilen göçler, Türkiye'deki göç süreçlerine benzer şekilde, kent dışında yoksul mahalleler oluşmasına neden olmuştur. Sosyal yaşam merkezleri özellikle bu yoksul mahallelerde, halkı şehir hayatıyla bütünleştirmeyi amaçlayan merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu başlıklandırmalar dikkate

---

¹⁸ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.karabuk.bel.tr/projelerimiz_alkat.asp?akid=142., Erişim Tarihi: 12.04.2014.

alındığında, sosyal yaşam merkezleri ile ilgili yapılacak olan bu çalışmanın önemi şu başlıklarla sıralanabilir:

- Karabük, bir göç kentidir. Ağır sanayinin etkisiyle zamanında Türkiye'nin farklı bölgelerinden göç almış ve günümüzdeki sosyal yapısı böylece şekillenmiştir. Göçlerin her dönem yaratmış olduğu sosyal etkiler, Karabük'te de yıllardır gözlenmiştir.
- Karabük Belediyesi, sosyal belediyecilik alanında gerçekleştirdiği uygulamalarla oldukça dikkat çekmektedir. Sosyal yaşam merkezleri de bu bağlamda sosyal belediyecilik anlayışının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Mahalle mahalle hayata geçirilen sosyal yaşam merkezleri, Türkiye'deki diğer örneklerden farklı olarak mahalledeki bütün hizmetleri bir araya getiren uygulamalardır. Merkezlerde, sosyal etkinliklere dönük uygulamalar yapılmakla birlikte, aile hekimliği ve muhtarlık gibi resmi kurumların birimleri de merkez içerisinde yer almaktadır. Böylece sosyal yaşam merkezleri, mahalleyi tek bir çatı altında toplayan mekânlara dönüşmektedir.
- Sosyal yaşam merkezleri, mahalledeki insanların kent hayatıyla bütünleştirilmesi bağlamında sosyalleşme işlevini de üstlenmiş bir tampon mekanizma olarak göze çarpmaktadır.
- Kent hayatının dışında kalan en önemli kesim kadınlardır. Sosyal yaşam merkezlerinin hitap ettiği en önemli kitle de kadınlardır. Burada dolayısıyla mekânın cinsiyeti kavramı gündeme gelmekte ve sosyal yaşam merkezlerinin bir "kadın katılımcı" yapısıyla karşımıza çıktığı görülmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE TEKNİKLERİ

Araştırmada; **Sosyal Yaşam Merkezlerinin Sosyalleşmeye Etkisi (Karabük Belediyesi Örneği)** ile ilgili belirlemelerde bulunulabilmek amacıyla, tarama modeli çerçevesinde betimsel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak ise anket ve

mülakat birlikte uygulanmıştır. Anketlerin kullanılmasındaki temel amaç, sosyal yaşam merkezleri ile mahalleler arasındaki ilişkiyi çözümlenektir. Mülakat tekniğinin kullanılmasındaki temel amaç ise sosyal yaşam merkezlerinde ölçülmek istenen durumların derinlemesine görüşmelerle ortaya çıkarılmasıdır.

Mülakatlar, sosyal yaşam merkezlerinde çalışan yönetici (8) ve eğitmen (7) toplam 15 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlarda ilk olarak; sosyal yaşam merkezlerine gelenlerin ekonomik gelir durumları ve aile yapıları, mahalle sakinlerinin Karabük kentini ve sosyal yaşam merkezlerini nasıl değerlendirdikleri, sosyal yaşam merkezlerinde hangi hizmetlerden yararlandıkları ve memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir. Son olarak sosyal yaşam merkezlerinin mahallede ortaya çıkardığı değişim analiz edilecektir. Ayrıca mülakat sorularında sosyal yaşam merkezlerinin üstlendikleri fonksiyonların betimlenmesi, sosyal yaşam merkezine gelen mahallelilerin beklentileri ve tutumları, kadınların hayatlarında meydana gelen sosyal değişimler, sosyal yaşam merkezlerinin kentsel bütünleşmeye etkileri gibi konular üzerinde durulmuştur.

4. ARAŞTRIMANIN HİPOTEZLERİ

455 denek üzerinden sonuca ulaşmaya çalıştığımız bu araştırmanın hipotezleri şunlardır:

- Sosyal yaşam merkezleri, mahalledeki kadınlarda özgüveni artırmıştır.
- Sosyal yaşam merkezleri, mahallede hayatı kolaylaştırmıştır.
- Sosyal yaşam merkezlerinin üstlendiği fonksiyonlar, ekonomik düzeye göre mahalleler arasında farklılıklar göstermektedir.
- Alt gelir grubunun yaşadığı mahallelerde sosyal yaşam merkezleri, insanları kentle bütünleştirmektedir.
- Üst gelir grubunun yaşadığı mahallelerde sosyal yaşam merkezleri, serbest zaman etkinliklerinin gerçekleştirildiği alanlar olarak göze çarpmaktadır.
- Sosyal yaşam merkezleri kadınlara mesleki anlamda kazanç sağlamaktadır.

I. BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYECİLİK VE TARİHÇESİ

Kentlerin yönetimi, çevre düzenlemesi ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması söz konusu olduğunda yerel yönetimlerin önemli hizmetler üstlendiği görülmektedir. Karabük ilini ele aldığımız çalışmamızda “*Sosyal Yaşam Merkezleri*”, hem kentsel yönetim ve çevre düzenlemesi hem de toplumsal bütünleşme örneği olarak dikkat çekmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde, sosyal yaşam merkezlerinde sunulan hizmetlerin temel bağlamının “*sosyal belediyecilik*” anlayışı üzerinden yükseldiği iddia edilmiştir. Burada sosyal belediyecilik olgusunun kullanılmasındaki amaç; sosyal yaşam merkezlerinin “*sosyalleşme ve sosyal bütünleşme*” kavramlarıyla ilişkilendirilmesidir.

1.1. SOSYAL BELEDİYECİLİK KAVRAMI

Sosyal belediyecilik; yerel idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden bir anlayışı temsil etmektedir. Buradan hareketle sosyal belediyeciliğin ilk olarak işsiz ve kimsesizlere yardım etme, sosyal dayanışma ve entegrasyonu kurma, bunun yanında sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmalarını gerçekleştirilebilmek için gerekli altyapı yatırımlarını sağlama misyonu taşıdığı söylenebilir. Sosyolojik bakışı ilgilendiren temel bağlamı ise, birey ile toplum arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet kavramını güçlendirmeye yönelik yerel idareye sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeli temsil etmesidir.¹⁹

Sosyal belediyecilik, sadece alt yapı hizmeti yüklenmenin ötesinde, yerel yönetimlerin sosyal sorunların çözümünden de sorumlu olması anlamına gelmektedir. Sosyal belediyecilik, belediyelerin sosyal fonksiyonlarını arttıran ve sosyal yaşam içinde aktif hale gelmesini sağlayan bir anlayıştır.²⁰ Yerel yönetimleri, belirli bir coğrafi bölgede yaşayan yerel topluluğun ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan temel bir mekanizma olarak tanımlamak mümkündür. Ayrıca yerel

---

¹⁹ Akdoğan, s. 15.

²⁰ Düriye Toprak ve Ceyda Şata, “*Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı*”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2009, 1 (1), s. 15.

yönetimlerin karar organları yerel halk tarafından seçilir, görev ve yetkileri yasalarla belirlenir. Yerel yönetimleri tanımlamak için kullanılan bir diğer kriter, özel gelir ve bütçeye sahip olması, kendine özgü örgüt yapısı ve personeli bulunmasıdır. Bu nitelikleriyle yerel yönetimler, demokratik yönetim yapısının temel unsurlarından birisini oluşturmaktadır. “Sosyal devlet” fikrinin önem kazanması ile merkezi ve mahalli idareler arasındaki görev paylaşımı yeniden düzenlenmiş; merkezi idare tarafından yerine getirilen bazı hizmetler belediyelere devredilmiş ya da belediyelerce yürütülen bazı hizmetler merkezi idare tarafından üstlenilmiştir.²¹

1.2. SOSYAL BELEDİYESİZLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Sosyal belediyecilik yaklaşımının temelleri 19. yüzyılın sonlarında gelişen “sosyal devlet” anlayışına dayanmaktadır. Sanayi Devrimi’nden II. Dünya Savaşı’na kadar olan dönemde, yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki işlevleri, 20. yüzyılın başlarına kadar genelde yoksullara yardım ölçeğinde kalmıştır. Bu dönemden sonra ve özellikle I. Dünya Savaşı ve iki savaş arasında ortaya çıkan toplumsal problemler nedeniyle yerel yönetimler önemli ve daha geniş sorumluluklar yüklenmiştir.²²

Belediyeler, refah devleti fonksiyonunun yerine getirilmesi hususunda, merkezi yönetimlere göre daha etkindir. Özellikle gelişmiş ülkelerde refah devletinin genişlemesine paralel olarak yerel yönetimlerin sosyal politika ve sosyal refah hizmetlerinin yerine getirilmesindeki payı, 2. Dünya Savaşı’ndan sonra artmıştır. 1945-1975 döneminde yerel yönetimler, birçok ülkede “altın çağ” olarak adlandırılan bir dönem yaşamıştır. İngiltere’de yerel yönetimler, 2. Dünya Savaşı’ndan sonra işsizlik, yoksulluk yardımı, eğitim, konut, sağlık gibi önemli sosyal hizmetlerde, merkezi idarenin partneri olarak mevcut görevini sürdürdüğü gibi, gelişmiş refah toplumunda ortaya çıkan özellikle yeni sosyal ihtiyaçların karşılanmasında da görev üstlenmeye başlamıştır.²³

---

²¹ Vahide Feyza Urhan, “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Sayıştay Dergisi*, 2008 (70), s. 85.

²² Halis Yunus Ersöz, “Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, (Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armağan Özel Sayısı), 2006, 55 (1), s. 768.

²³ Ersöz, s. 134.

70'li yıllarda, sosyal devletin krize girmesinin ardından, merkezi yönetimin sosyal sorumluluklarını yerel yönetimlere devretmesi, sosyal devletin krizden çıkışı olarak görülmüştür. 80'li yıllarla birlikte sosyal devlet anlayışı paralelinde sosyal belediyeçilikte de bir dönüşüm yaşanmıştır. Yerel yönetimler, 80'lere kadar eğitim, sağlık, sosyal hizmet gibi refah hizmetlerini doğrudan üreten kurumlar iken, sonrasında bu hizmetleri piyasadan satın alan veya bunların sağlanmasında garantör olan, güvence veren kurumlar haline gelmiştir. Gerçekten de bu süreçte yerel yönetimler, kolektif hizmetlerin üretiminden çekilmeye, rekabete açılmaya ya da hizmetleri piyasa mekanizmalarından satın almaya başlamıştır. Bugün gelinen noktada, sosyal belediyeçilik uygulamalarının önemli bir kısmı aslında ihale yoluyla özel sektöre havale edilen uygulamalardan oluşmaktadır.²⁴

1.3. SOSYAL BELEDİYEÇİLİĞİN FONKSİYONLARI

Sosyal belediyeçilik, anayasamızda²⁵ sosyal devlet kavramının yereldeki tamamlayıcısı olarak yer almaktadır. Her ne kadar sosyal belediyeçilik uzun yıllardır algılanamamış olsa da son dönemlerde özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde önemini arttırmıştır.

Sosyal devlet (*sozialstaat*, *welfare state*, *etat providence*) anlayışı, “devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayış” olarak tanımlanmaktadır.²⁶ Diğer bir ifadeyle sosyal devlet, herkese insan onuruna yaraşır asgarî bir hayat seviyesi²⁷ sağlamayı amaçlayan bir devlet anlayışı olarak tanımlanabilir.

Belediyelerin üstlenmiş olduğu sosyal belediyeçilik hizmetinin temel fonksiyonlarını birkaç başlık altında inceleyebiliriz:

---

²⁴ Ersöz, s. 772.

²⁵ Sosyal devlet anlayışı, Türk Anayasa Hukuku'na 1961 Anayasası ile birlikte Cumhuriyetin Nitelikleri başlığı altında sayılan temel bir unsur olarak girmiştir: Madde-2: Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Aynı nitelik 1982 anayasasında aynen tekrar edilmiştir: Madde-2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. **Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi**, Ankara 1991 (6), s. 23.)

²⁶ Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, Ankara 2008, s. 99.

²⁷ Özbudun, s. 104.

1.3.1. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Yerel yönetimler, tüketici danışma merkezleri vb. hizmet birimleri aracılığıyla farklı sosyal kesimlere danışmanlık hizmeti vermektedir.²⁸ Danışmanlık hizmetleri çerçevesinde merkeze başvuranlara, sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olunmaktadır.²⁹

1.3.2. Yardım Etme ve Gözetme

Belediyeler, beldelerindeki fakir ve muhtaç insanları kolaylıkla tespit edebilmekte,³⁰ onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, odun-kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye vb. yardımlarla destek olmaktadır.³¹

Yoksul ve fakir insanlara aynî veya nakdî yardımların yapılması ve bunların belediyeler tarafından organize edilmesi, toplumda duyarlılık sahibi insanların bu anlamda yardımlaşma ve dayanışma duygularını pekiştirmektedir. Diğer taraftan belediyeler, bu hassasiyeti taşıyan ve maddi durumu iyi olan insanlara yardım etme imkânı sunmaktadır. Nitekim Ramazan ayında verilen iftar yemekleri birçok belediyede vatandaşın yaptığı katkı ile gerçekleşmekte, belediyeye bir yük getirmemektedir. Belediye burada sadece organizasyon hizmetini icra etmektedir.³²

1.3.3. Yatırım

Yerel yönetimler, halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı bir takım hizmetlere yönelebilmektedir.³³ Belediyeler, işsizliği önleyebilecek bir alt yapıya sahip olmadıkları halde, işsizliği azaltacak tarzda işsiz ve işveren arasında köprü görevi görebilecek istihdam masalarıyla hizmet vermektedir.³⁴ Ayrıca yerel yönetimler, tanzim satış mağazaları,

²⁸ Ethem Kadri Pektaş, "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar", Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi, 2010, 5 (1), s. 14.

²⁹ Düriye Toprak & Ceyda Şata, "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı", Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2009, 1 (1), s. 15.

³⁰ Pektaş, s. 14.

³¹ Tülay Uçaktürk & Ahmet Uçaktürk & Mehmet Özkan, "Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik: Biga Belediyesi Örneği", VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale 2009, s. 5.

³² Abdulhakim Beki, Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2008, s. 40.

³³ Erol Kaya, Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım: Yerel Kalkınma Yönetimi, İstanbul 2007, s. 74.

³⁴ Beki, s. 41.

ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri gibi yatırımlar gerçekleştirmek suretiyle halkının bu anlamdaki sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verebilmeyi amaçlamaktadır.³⁵

1.3.4. Belediye-Halk İletişimi

Sosyal belediyecilik çerçevesinde yürütülen çalışmalarda yerel yönetimle halk arasındaki bütünleşme/dayanışma son derece önem arz etmektedir. Çünkü yerel yönetime talip olanlar, demokratik yaşamın vazgeçilmez unsurlarından birisi olan oy ile seçilmek zorundadır. Dolayısıyla yerel yönetime talip olan kişiler veya yerel yönetime seçilmiş olanlar, mutlak surette halk ile kaynaşma ve dayanışmaya büyük önem vermek zorundadır. Bu noktadan hareketle, hem halkla ilişkilerin önemli bir tamamlayıcısı olarak hem de halkın taleplerini eşit bir şekilde karşılamak için beyaz masaların işlevsel olduğu görülmektedir.³⁶

Beyaz masaların işlevsel hale getirilmesiyle birlikte yerel yönetimler, halkın doğrudan şikâyet ve taleplerini almaya başlamışlardır. Bu hizmet birimleri ile gerek halkın gündelik ihtiyaçlarının karşılanması ya da problemlerin çözülmesi gerekse kent yaşamına dair toplumun beklentilerinin belediyeye iletilmesi konusunda önemli bir aşama kat etmiştir. Bunun dışında belediyeler, belli periyotlarla sokak toplantıları, mahalle toplantıları, kahve toplantıları ve istişare toplantıları gibi halk buluşmaları düzenleyerek belediye-halk iletişimini güçlendirmeye çalışmaktadır. Çünkü bu sayede hem halkla ilişkiler geliştirilmekte hem de halkın yönetim sürecine katılımı sağlanmaktadır.

1.4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK VE BELEDİYELERİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDAKİ GÖREVLERİ

Sosyal belediyecilik; yerel idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden bir sistemdir. Sosyal belediyeciliğin amaçları arasında kimsesiz ve işsizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi yer almaktadır. Aynı zamanda sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı

³⁵ Uçaktürk & Uçaktürk & Özkan, s. 5.

³⁶ Beki, ss. 41-42.

yatırımlarının bilinçli politikalar sonucu üretilmesi de gerekmektedir. Birey ile toplum arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet kavramını güçlendirmeye yönelik olarak yerel idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir model olmaktadır.³⁷

Devletin görevi, vatandaşın huzur, güven ve refah içerisinde hayatını devam ettirmesini temindir. Devlet bu görevini ifa ederken, vatandaşları arasında ayırım gözetemez. Herkese eşit muamelede bulunur ve her bireyin hayatın sunduğu fırsatlara eşit şekilde ulaşmasını sağlar. Nitekim Anayasa'nın 2. maddesinde *"Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir."* ibaresi bunu kanunla güvence altına almıştır. Dolayısıyla vatandaşlara kişisel hak ve özgürlüklerini kullanabilecekleri ortamı, maddi ve manevi tüm imkânları sunmak, sosyal devletin olmazsa olmaz şartıdır.

Devletin sosyal devlet olması, Avrupa Sosyal Şartı'nda belirtildiği gibi, evrensel olarak kabul edilen tüm ekonomik ve sosyal hakları yerine getirmesine bağlıdır.³⁸ Sosyal devlet, *"sosyal güvenlik"* ve *"sosyal eşitlik"* ilkelerine dayanır. Türkiye Cumhuriyeti de sosyal bir devlettir. Dolayısıyla bunun bir gereği olarak birçok yasal düzenleme ile sosyal hizmetlerin hangi kurumlar aracılığıyla yerine getirileceğini beyan etmiştir. Bu kurumlardan birisi de şüphesiz, yukarıda belirtildiği üzere, belediyelerdir ve belediyeler 5393 sayılı kanunda belirtilen ölçüler içerisinde görev yapmaktadır. Devlet, bizzat ana merkezde bulunan kurum ve kuruluşlarla sosyal devlet ilkesinin gereğini yerine getirir. Ancak merkezin yerel bölgelere ulaşamama sorunu, yerel yönetimlerle aşılmaktadır.³⁹

Sosyal belediyecilikle ilgili belediyeleri bağlayan ana unsurların başında 5393 sayılı Belediye Kanunu gelmektedir. Belediyeler, kanunun 14. maddesinde açıkça belirtilen hususları yerine getirmekle mükelleftir. Sosyal belediyecilik kapsamında yürütülmesi öngörülen hizmetler şöyle özetlenebilir:

---

³⁷ Uçaktürk & Uçaktürk & Özkan, ss. 4-5.

³⁸ Olivier De Schutter, *Avrupa Sosyal Şartı: Avrupa İçin Yeni Bir Sosyal Anayasa*, Ankara 2010, s. 28.

³⁹ Beki, s. 34.

Kimsesizlerin, evsizlerin, sokak çocuklarının ve muhtaç kadınların barınma ihtiyaçlarını karşılamak, öksüzlere çocuk yuvaları ve kreşler yapmak, yaşlılara huzur evleri tesis etmek, sağlık merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, ön tanı merkezleri hizmete sokmak, hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak, kültür, sanat ve spor tesisleri açmak, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini mahallelere kadar yaygınlaştırmak, fakir, muhtaç ve yaşam mücadelesi veren kesimlere yönelik aş evleri ve imarethaneler kurmak, özürllüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak, meslek ve beceri edindirme kursları açmak, park-bahçeler ve piknik alanlarını yaygınlaştırmak, doğal dengeyi koruyan ve çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek, İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak, tanzim satış mağazaları ve ekmek fabrikaları kurmak, gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi yardımı yapmak, toplumsal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik etmek, onlarla dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek, gençlerin, engellilerin ve kadınların toplumsallaşmalarını sağlayacak merkezler açmaktır.⁴⁰

Belediyelerce sunulan sosyal hizmetlerin çeşitleri, yoğunluğu, kalite ve etkinliği, temelde belediyelerin büyüklüğüne bağlıdır. Ayrıca belediyelerin sahip olduğu kaynak ve nitelikli personel durumu da önemlidir. Belediyelerin hizmet sunduğu toplumun gelişmişlik düzeyi de önemli olmakla birlikte toplumsal kültürün uzantıları, hizmet kalitesinin derecelendirilmesinde önemli birer parametredir. Başlıca hizmetler ve hizmetlerden yararlanan grupların aşağıdaki şekilde özetlenmesi mümkündür:

Çocuklara yönelik olarak; eğitime katkıda bulunulması, yeterli beslenmeye destek verilmesi, sokak çocuklarının rehabilitasyonu için çalışmalar yapılması, kreş hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetleri ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler düzenlenmesi.

Gençlere yönelik olarak; kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, eğitim yardımı, meslek edindirme kursları, iş bulmaya yönelik çalışmalar, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi.

Yaşlılara yönelik olarak; kurum bakımı, sağlık yardımı, teknik malzeme sağlanması ve ihtiyaca yönelik mekânsal düzenlemeler, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetlerin yapılması.

---

⁴⁰ Cihan Selek Öz & Sinem Yıldırım, "Türkiye'de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü", Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi, 22-23 Ekim, Antalya 2009, s. 458.

Özürlülere yönelik olarak; fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavi ve bakım hizmetleri, günlük yaşamı kolaylaştırmaya yönelik mekansal düzenlemeler, teknik malzeme yardımı, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, meslek edindirme kursları, iş bulmaya yönelik çalışmalar ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetlerin planlanması.

Yetişkinlere ve muhtaç ailelere yönelik olarak; ayni ve nakdi yardımlar, fakir ve çok çocuklu aileleri desteklemeye yönelik yardımlar, aile eğitim merkezleri yapımı gibi hizmetlerin sunulması.⁴¹

Bununla beraber, birden fazla toplumsal kesimin aynı anda yararlanacağı hizmetler de verilebilir. Toplumun çalışmayan, çalışamayan veya çalışıp da bir meslek veya sanat öğrenmek isteyen kesimlerinin tümüne yönelik “meslek ve beceri kazandırma” kursları buna bir örnektir. Bu bağlamda ev hanımları, okumamış genç kızlar, işsiz gençler ve engelliler bu tür etkinliklere katılarak, hem bir meslek veya beceri kazanabilmekte hem de yeni bir sosyal çevreye katılıp sosyalleşebilmektedir.

---

⁴¹ Nilüfer Negiz, “Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2011, 16 (2), ss. 326-327.

II. BÖLÜM

SOSYAL BELEDİYESİZLİK-SOSYALLEŞME İLİŞKİSİ

2.1. SOSYALLEŞME OLGUSU

İnsanın biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp toplumun bir üyesi olabilmesi, toplumda kendisinden önce var olan kuralları öğrenerek değer ve inançları benimseyip, onaylaması ve bu kurallara uygun olarak kendisine verilen rolü oynaması ile mümkündür. Bireyin, içinde yer aldığı toplumun bir parçası, üyesi olabilmesi için geçirdiği süreç ise toplumsallaşma (socialization) olarak adlandırılmaktadır.⁴²

Bir diğer ifadeyle sosyalleşme, kişinin içerisinde yer aldığı toplumsal kurallara uyma süreci, daha genelde ise toplumun kendisinden beklediği şekilde davranmayı öğrenme sürecidir.⁴³ Bu süreç aracılığı ile toplumun yeni üyeleri, kişilik kazanmakta, belli bir toplumda yaşamasını mümkün kılan tutum ve davranışları öğrenmektedir. Toplumsallaşma ya da sosyalizasyon kavramlarıyla ifade edilen sosyalleşme, sosyolojinin temel konularından birisidir. Genel olarak sosyalleşme ve buna bağlı olarak sosyalleştirme, insanın kendine özgü davranışları öğrenerek topluma uyum sağlaması ve öğrendiği davranışları gelecek nesillere aktarmasıdır. Sosyalleşme ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır.

Sosyal kimliklerle milli ve kültürel kimlikler arasında kurulan ilişki biçimleri, genelde bireyleri tek bir kimlik çatısı altında toplamaya yöneliktir. Sosyal bir bütünleşme söz konusu olduğundan, bahsi geçen durumun gerçekleşmesi noktasında sosyalleşme kavramını ve kimliğin bu kavramla olan ilişkisini anlamak gerekmektedir. Kimlik, geniş kapsamda ve esnek biçimde insanın kendi benlik duygusuna, kendisi hakkındaki duygu ve fikirlerine atıf yapılarak kullanılmaktadır. Bazen kimliğimizin, içinde bulunduğumuz ve daha sonra içselleştirdiğimiz toplumsallaşma süreciyle şekillenmiş olan toplumsal rollere atfedilen beklentilerle oluştuğu varsayılmıştır. Başka bir varsayıma göre ise, biz kimliğimizi daha etkin biçimde, toplumsallaşma sürecinde ve oynadığımız çeşitli rollerde bize sunulan

⁴² Aysel Aziz, *Toplumsallaşma ve Kitle İletişim*, Ankara 1982, s. 1.

⁴³ Ö. Demir & M. Acar, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara 1997, s. 332.

malzemelerle kurarız. Diğer bir ifadeyle kimlik, sosyalleşme sonucu ortaya çıkmaktadır.⁴⁴

Sosyalleşme, çoğu yaklaşıma göre, yardıma ihtiyaç duyan bireyin, yavaş yavaş içerisinde doğduğu kültür için geçerli olan becerileri edinerek kendi bilincinde olan, bilgili ve bilinçli bir birey haline gelmesi sürecini ifade etmektedir.⁴⁵

Kavram olarak sosyalleşme, “*bireylerin, çocukluklarından toplumda belirli bir eğitim ve kültür sahibi insan olarak yaşamlarını sürdürmelerini sağlayıncaya, toplumsal hayata fiilen katılıncaya kadar geçirdikleri bir süreç*” olarak tanımlanmaktadır. Aynı tanım içerisinde “*toplumsal kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan, ailede başlayıp diğer birincil ve ikincil gruplar yoluyla devam eden, fertlerin içine doğdukları toplumun adet, gelenek din, değer, bilgi ve becerilerini kazanmalarını içeren bir süreç*” açıklaması da yer almaktadır.⁴⁶ Ancak sosyalleşme, bütün olarak düşünüldüğünde hayat boyu öğrenme sürecinin ifadesi olmaktadır.

Bir diğer yaklaşımda sosyalleşme, semboller, modeller ve bilgilerin edinilmesi süreci olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile bireyin içerisinde yaşadığı toplumu her yönüyle özümsemesidir. Birey, toplumu maddi ve manevi boyutlarıyla öğrenip benimsedikten sonra belli bir sosyal kimlik kazanmaktadır. Sosyalleşme sürecinde fert; bilgisini, görgüsünü arttırmakta, beceri ve davranış kazanmaktadır. Yani sosyalleşme, bireyin kimlik bulma sürecidir. Sosyalleşme, insanı sosyal yaşama ve sosyal-kültürel kimliklerine hazırlayan bir süreci ifade etmektedir. Sosyalleşme sürecinin üç temel görüntüsü vardır: Bunlardan ilki, bireyin belli bir kültür edinmesidir. İkincisi, bireyin edindiği bu kültürü kişiliği ile bütünleştirmesidir. Son aşaması ise, önceki iki sürecin gerçekleşmesi sonucu toplumsal çevreye uyum sağlamaktır.⁴⁷

Sosyalleşme ile toplum ve gruplar varlık kazanır, varlıklarını bu sayede devam ettirir. Sosyalleşme sürecinde aktarılan pek çok değer ve normun içerisinde özellikle

---

⁴⁴ Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara 1999, ss. 408-409.

⁴⁵ Anthony Giddens, *Sosyoloji*, Ankara 2000, s. 60.

⁴⁶ Marshall, s. 408, Giddens, s. 60.

⁴⁷ İsmail Doğan, *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*, İstanbul 1998, ss. 94-95.

kültürün önemi büyüktür. Çünkü kültürel aktarmalar, bireyin kültürel ve sosyal kimliğinin temellerini oluşturmaktadır.

Sosyalleşme sürecinde fert, bahsi geçtiği üzere, toplumun üyeliğini kazanmayı amaçlar. Sosyalleşmenin ve sosyal kimlik edinmenin başladığı ilk yer ailedir. Birey, aile içerisinde toplumun temel değerlerini kazanmaya başlar. Daha sonraki süreçte okul, arkadaş grupları ve çalışma hayatı bireyin sosyal kimliğini tamamlamaktadır.⁴⁸ Böylece sosyalleşmenin durgun bir süreç olmadığı anlaşılır. İnsan, sosyal ve bireysel yaşantısı boyunca değişik araçlarla sosyalleşme sürecini tecrübe etmektedir.

Fert açısından sosyalleşme, çocukluk çağlarında çok hızlı bir öğrenme, ileri yaşlarda ise -şahsiyet belirginleştikçe- hızını kaybeden bir süreç olarak bütün hayat boyunca devam etmektedir. Ferdin dünyaya gelmesiyle birlikte ileride öğrenmeyi mümkün kılacak ve sosyalleşecek olan biyolojik yapı gelişmeye başlamakta ve bu dönemdeki gelişim çok büyük önem taşımaktadır. Çocukluktan itibaren fert üzerindeki sosyal etkiler, bireyin şahsiyetinin, sosyal tutum ve davranışlarının gelişmesini sağlar. Bu, aslında, ferdin toplum içinde kimlik edinme sürecidir. Özellikle rol ilişkilerinde sergilenen sosyal kimlikler, tutum ve davranışlara anlam vermekte ve onları yönlendirmekte, böylece endişeler, depresyon ve düzensiz davranışlar önlenmektedir. Sosyal değer ve normların ferdin tutum ve davranışlarına yansımaları, onun toplum içinde ne kadar sosyalleştiğinin göstergesidir.

Sosyalleşme birey açısından “başkasının düşüncesi” çevresinde gelişmektedir. İnsan bu süreç boyunca kişiliğinin doğal yapısı ile içerisinde yaşadığı sosyo-kültürel yapıyı içselleştirmektedir. Bunun yanı sıra sosyalleşme, kişinin anlamlı toplumsal rollerle yaşamak zorunda olduğu sosyal çevreye uyumunu sağlayan bir süreci ifade etmektedir.⁴⁹

Sosyal hayatta “güvenlik” insan için önemli bir ihtiyaçtır. Toplumda güven ihtiyacı için iki çözüm mercii akla gelmektedir. Bunlar birbirinden tamamen bağımsız olmamakla birlikte, birisi toplum yaşamı, diğeri ise toplum yaşamından doğan sosyal kimliktir. Buna göre bir topluluk içinde var olmak, özneye sadece

---

⁴⁸ Mustafa Erkal, *Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme*, Ankara 1984, s. 61.

⁴⁹ Doğan, s. 91.

kimlik sağlamaz. Aynı zamanda toplum, onun için *yaşanulan mekân* olduğundan kendisini güvenlik hissiyle donatır. Bir toplumda yaşama düşüncesi, güvensiz ve belirsiz dış dünyaya karşı özneyi koruyan ve ona güven içerisinde yaşadığı duygusunu veren algının ifadesidir.

Güvensizliklerle dolu dış dünyada özneyi tehdit eden korkular, tedirginlikler, çatışmalar, sınırları çizilmiş bir toplumun içerisine girildiği zaman yerini nispi bir güven ve huzura bırakır. Buna göre özne, sadece *kendi toplumu* içerisinde güvendedir ve yaşama alanına sahiptir. Çünkü içerisinde yaşadığı toplulukta aynı dili konuşan, aynı kültürü paylaşan ve birbirine güvenen insanlar vardır. Bunun anlamı, bireyin içinde yaşadığı mekânda sosyal kimliğe tutunması ve kendisini o kimliğin koruması altında bırakmasıdır.

Şu gerçektir ki; insan toplumsal bağlarına sıkıca tutunup kök salarsa dışlayıcı olabilmektedir. Bu bağlanmanın boyutu derinleşirse de kökünden koparak kaybolma tehlikesi yaşamaktadır.⁵⁰ Buna göre bireyin sosyalleşmesinde ve sosyalleşirken kullanılan argümanlarda seçici ve dikkatli davranılması gerekir. Sosyalleşme, yardıma gereksinimi olan bebeğin, yavaş yavaş içerisinde doğduğu kültür için geçerli olan becerileri edinerek kendi bilincinde olan, bilgili bir kişi haline gelmesidir.⁵¹ Burada sosyalleşmenin kültürel boyutuna dikkat çekilmektedir.

Sosyalleşme ile ilgili tüm tanımlarda öğrenme sürecinden ve toplumun öğreticiliğinden söz edilmektedir. Yine tanımlarda insanın bu öğrenme sonucunda kendisini geliştirdiği, topluma uyumlu hale geldiği, ayrıca insanın doğası gereği sosyal bir varlık olduğu vurgulanmaktadır. Bir diğer unsur ise, sosyalleşmenin mevcut nesilden yeni nesle, oradan da sonrakilere aktarılarak devam edecek bir olgu olduğudur.

2.2. SOSYALLEŞME SÜRECİ

Sosyalleşme, değerlerin nesilden nesile aktarıldığı bir süreçtir. Bireyin sağlıklı bir şekilde sosyalleşmesi için bir takım işlevlerin aynı ortamda bulunması

---

⁵⁰ Marshall, s. 408.

⁵¹ Giddens, s. 25.

gerekmektedir. Bunlar; bilgi, tekrar ve taklit, başkalarının tepkileri ve sosyal destek olarak sıralanabilir.

a) Bilgi: Sosyalleşme bir bakıma, bireylerin toplumdaki rollerini öğrenmesi sürecidir. Roller başarılı bir şekilde öğrenildiği takdirde, hem toplum hem de birey daha mutlu olacağı gibi, bireyin sosyalleşmesi de daha sağlıklı biçimde gerçekleşmiş olacaktır. Anne nasıl daha iyi bir anne olunacağını, baba nasıl daha iyi bir baba olunacağını öğrenmeye çalışırken, dünyaya gelen birey de nasıl gerçek anlamda insan olunacağını öğrenir. Sonuç olarak bilgi, sosyalleşmenin temel işlevlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

b) Tekrar ve taklit: Birey toplumdaki doğru ve yanlış davranışları çoğu zaman deneme-yanılma yoluyla tekrar ederek akılda tutar. Çocuklar da oyunlar yoluyla toplumsal rollerini öğrenirler. Kız çocukları evcilik oyunuyla annelik rolüne hazırlanırken, erkek çocukları kendi karakterlerine daha uygun olan gücü ön plâna çıkaran oyunlar oynar. Bu şekilde erkekler de ailesinin lideri olan ve ailesini koruyan baba rolüne hazırlanır. Çocuklar bu oyunları sürekli tekrar ederek rollerini pekiştirir.

Sosyalleşme süreçlerinden birisi de taklittir. Çocuklar beğendikleri, etkilendikleri insanları model alarak onlar gibi giyinmeye, onlar gibi konuşmaya ve onlar gibi davranmaya çalışırlar. Özellikle kız çocukları annelerini, erkek çocukları ise babalarını taklit ederek onlar gibi davranmaya özenirler. Çocuklar ebeveynlerinin dışında, ağabey ya da ablalarını, diğer akrabalarını, öğretmenlerini, ünlü kişileri veya tanıdıkları diğer insanları taklit edebilir, bu yolla toplumsal rolleri öğrenirler. Sosyalleşmede model alınan kişi aslında çok önemlidir; zira taklit edilen kişi olumlu davranışlar sergiliyorsa çocuk da olumlu davranışlar gösterecektir. Olumsuz davranışlar gösteren biri örnek alındığında ise, çocuğun davranışları bundan olumsuz olarak etkilenecektir.

c) Başkalarının Tepkileri: Toplumun, bireylerini eğitmede kullandığı araçlarının başında olumlu ve olumsuz tepkiler gelmektedir. Bireyler toplum tepkilerini çok önemser, çünkü her insan takdir edilmek istemektedir. Birey toplum tarafından olumlu görülen bir davranış gösterirse beğenilir ve takdir edilir. Toplumu oluşturan insanlar bireye beğenisini çeşitli davranışlarla gösterir. Eğer birey toplum

tarafından kabul edilmeyen bir davranış gösterirse, toplum kendisine olumsuz tepkiler gösterir. O kişiyi kınayarak, onunla ilişkileri azaltarak ya da keserek, onu dışlayarak tepkilerini ortaya koyarlar. Birey ise davranışını genellikle toplumun beğenisi doğrultusunda değiştirir. Mahalle baskısı bu konu için iyi bir örnektir. Bir mahallede davranışları uygun görülmeyen kişiler, bir süre sonra o bölgenin davranış kalıplarını benimsemediği takdirde huzursuz olup oradan ayrılmak zorunda kalabilir.

Halk arasında söylenegelen “*İnsanların yüzüne nasıl bakarım?*”, “*El ne der?*”, “*İnsanların diline düşersin!*” gibi deyimler, toplumun tepkilerinin insanlar üzerindeki etkilerini açıkça ortaya koymaktadır.

Toplumun bireylere göstereceği tepkiler, o toplumun kültürel yapısına bağlı olarak değişebilir. Hırsızlık yapmak tüm toplumlarda olumsuz tepkiye neden olur; fakat iki sevgilinin el ele dolaşırken görülmesi bazı toplumlarda olumsuz tepki doğururken bazı toplumlarda olumlu ya da olumsuz herhangi bir tepkiye neden olmaz. İnsanlara yardımda bulunmak, dürüst olmak, çalışkan olmak gibi tutumlarsa genellikle toplumda olumlu tepkilerle pekiştirilir.

Toplumun tepkileri her zaman ve her yerde aynı yönde olmayabilir. Toplum genel olarak hırsızlığı kınayıp insanlara yardım etmeyi önerirken, sahtekârlık yaparak zengin olan insanların lüks yaşamı, insanlara yardım eden kişinin “enayi” olarak nitelendirildiği de vuku bulabilmektedir.

d) Sosyal Destek: Sosyal destek; bireyin ailesi, akrabası ve arkadaşlarına yansıyan yönlendirme ve teşviklerdir. Kişinin toplumsal rolleri benimsemesinde sosyal destek çok önemlidir.

Bir çocuk çok iyi futbol oynuyor ve çevresi de onu bu konuda destekliyorsa, çocuk bu alanda ilerleyecek ve futbolcu rolünü benimseyecektir. Eğer ailesi bu konuda onu desteklemiyorsa, büyük olasılıkla çocuk futboldan vazgeçecek ve kendine farklı roller arayacaktır. Bir ülkede bilimin gelişmesi, bilim adamlarının çoğalması isteniyorsa öncelikle toplumsal altyapının buna uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Ailesi ve arkadaşlarıyla bağları güçlü olan birisi, eşinden ayrıldığında, işini kaybettiğinde ya da başka bir yere taşınmak zorunda kaldığında, çevresinin

desteğiyle yeni rolüne daha kolay alışacaktır. Oysa ailesi ve arkadaşlarıyla bağları daha zayıf olan birisi, başka bir ifadeyle sosyal desteği yetersiz olan kişi, aynı duruma düştüğünde daha fazla üzülecek ve yeni duruma alışması çok daha zor olacaktır.⁵²

2.3. SOSYALLEŞME KURUMLARI

Toplumsallaşma, çok geniş bir çevrede, çok sayıda ve birbirinden farklı insanlarla temas edilerek kazanılır. Anne-baba, arkadaşlar, öğretmenler, televizyonda izlenen programlar, kitapları okunan yazarlar, sosyalleşme sürecinin birer parçasıdır.

Toplumsallaşma kurumları, toplumun sahip olduğu kültürü bireylere aktaran sosyal yapılarıdır. Bunların en önemlileri aile, okul, din, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları, çalışma ortamı ve komşuluk ilişkileridir.

2.3.1. Aile

Aile, çocuğun toplumsallaşmasında yüz yüze etkileşimin olduğu, ilk ve en önemli kurumdur. Çocuk konuşmayı, duygusal paylaşımı ve toplumsal dünyayı ilk defa aile içinde öğrenmeye başlar. Çocuklar benzer şekilde öğrenir; ancak öğrendikleri şeyler aileden aileye değişir. Çünkü aileler, gelecekte çocuklarından değişik beklentiler içinde oldukları için birbirinden farklı değerleri öğretir.⁵³

Çocuğun karşılaştığı ilk toplumsal grup ailesidir. Aile doğumundan itibaren yeni bireyin bakımını üstlenir. Onun tüm ihtiyaçlarını karşılar. Bireyin sosyalleşmesinde en önemli unsurlardan birisi olan dil de aile içerisinde öğrenilir. Toplum içinde çok sayıdaki *ilk grup*, sosyalleştirme görevini özellikle üstlenmektedir. Aile ise bu sosyalleştirici ajanların başında gelmektedir.⁵⁴

Anne ve babanın çocuk üzerinde çok önemli bir etkisi vardır. Ebeveyn ile çocuk arasında kurulan bağ, kültürün aktarılmasında kolaylık sağlar. Çocuğun gözünde anne ve babası çok değerli, çok güçlü ve yanılmayan kişilerdir. Böyle olunca çocuklar anne ve babanın kültürünü tereddüt etmeden alır. Ebeveyn, eğitim

---

⁵² Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Enver Özkalp, *Sosyolojiye Giriş*, Bursa, 2013, s. 115.

⁵³ Veysel Bozkurt, *Değişen Dünyada Sosyoloji*, Bursa 2006, s. 125.

⁵⁴ Sulhi Dönmezer, *Toplumbilim*, İstanbul 1999, s. 130.

sürecinde davranışları pekiştirme veya cezalandırma yoluyla, çocuğun kişilik gelişimine yardımcı olmaktadır.⁵⁵

Anne ve babanın karakteri çocukların gelecekteki kişiliğini etkiler. Bunun sonucu olarak genellikle insanların dünya görüşleri, siyasî tercihleri ve ahlakî özellikleri anne-babalarına benzer. Küçük yaştaki çocuk üzerinde ailenin etkisi daha fazla iken, çocuk büyüdükçe bu etki azalır. Aile yapı olarak zamanla değişmeye uğramış olmasına rağmen, toplum hayatında vazgeçilemeyen, alternatifi olmayan bir sosyal müessesedir.⁵⁶

2.3.2. Din

Din; dünyanın hemen her toplumunda, toplumsallaşmada; özellikle doğru-yanlış, iyi-kötü kavramlarının öğrenilmesinde, insanlar arası ilişkilerde ve ahlak eğitiminde önemli bir yere sahiptir. İnsanlar düzenli bir dinî eğitim almasalar bile, ailede toplumun sahip olduğu dinin temel kalıplarını alır ve bunu yaşamlarında uygularlar. Ayrıca kişilik oluşumunda, bireyin kendini tanımlamasında da önemli yer tutmaktadır. Dinler aynı zamanda neyin doğru, neyin yanlış, nelerin uygun veya uygunsuz olduğunu açıklayan temel kültürel değerleri de belirler. Değerleri olmayan bir toplum, en güçlü toplumsal kontrol aracını yitirmiş demektir. Fichter, değerlerin genel işlevlerini şu şekilde sıralamaktadır:

a) Değerler kişilerin ve birlikteliklerin yargılanmasında hazır araç olarak kullanılır. Bireyin çevresindekilerin gözünde “nerede olduğunu” bilmesine yardım eder.

b) Değerler kişilerin dikkatini istenilir, yararlı ve önemli olarak görülen maddî kültür nesnelere üzerinde odaklaştırır. Çok değerli bir nesne her zaman birey veya grup için “en iyi” olmayabilir. Fakat o nesnenin toplumsal olarak değerli görülmesinin o nesne için çaba gösterilmesine yol açtığı da bir gerçektir.

c) Her toplumdaki ideal düşünme ve davranma yolları değerler tarafından işaret edilir. Toplumsal olarak kabul edilebilir davranışın adeta şemasını çizerler. Böylece

---

⁵⁵ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Sinan Yılmaz, *Türkiye’de Ailenin Dönüşümü*, Ankara 2012, s. 43; Kadir Canatan-Ergun Yıldırım, *Aile Sosyolojisi*, İstanbul 2013, s. 66; Mustafa Aydın, *Aile Sosyolojisi Yazıları*, İstanbul 2014, s. 21.

⁵⁶ Mustafa Erkal, *Sosyoloji*, İstanbul 1995, s. 94.

kişiler de hareket ve düşüncelerini, “en iyi” hangi yolla gösterebileceklerini kavrayabilir.

d) Değerler, kişilerin toplumsal rollerini seçmelerinde ve gerçekleştirmelerinde rehberlik eder, ilgi yaratır, cesaret verirler. Böylelikle kişiler de çeşitli rollerin gerekliliklerinin ve beklentilerinin birtakım değerli hedefler doğrultusunda, işlemekte olduğunu kavramış olur.

e) Değerler toplumsal kontrol araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, “doğru” şeyleri yapmaya yüreklendirir. Değerler ayrıca onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder, toplumsal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolaylıkla anlaşılabilmesini sağlarlar.

f) Değerler dayanışma araçları olarak da işlevde bulunur. İnsanlar benzer değerleri güden insanlara yaklaşır. Ortak değer, toplumsal dayanışmayı yaratan ve sürekli kılan en önemli faktörlerden biridir.⁵⁷

Din kurumunun oldukça önemli bir işlevi de, ahlâkî değerlerin herkesçe kabul edilmesine önder olmak ve yayılmasını sağlamaktır. Değer çatışması, insanların benimsediği ve benimsemediği konular arasındaki çatışmadır. Bir birey için mükemmel olan bir başkası için kötü veya olumsuz olabilir. Değerler üzerinde ortak bir buluşma noktası sağlamadıkça grup yaşamı olanaksızlaşacaktır. Din, aynı zamanda bireylerin birtakım psikolojik gereksinimlerini de gidermektedir. Örneğin dinî kurumlar; yaşlı kimselere arkadaş, dost edinme olanağı sağlamakta, onların ölüm korkusunu, yalnızlık gibi yaşlılık dönemi sorunlarını karşılamaya ve çözmeye çalışmaktadır.⁵⁸

2.3.3. Okul

Daha resmî ve örgütlü bir sosyalleşme kurumu da okuldur. Okul öğrencilerin belli bir plân ve program çerçevesinde eğitilerek sosyalleşmesini sağlar. Okul çocukların sosyal dünyasını genişletir ve farklı sosyo-ekonomik çevreden gelen

---

⁵⁷ Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir?*, (Çev. Nilgün Çelebi), Ankara 1996, ss. 150-151; Bu konuda ayrıca bkz. İhsan Çapçioğlu-Niyazi Akyüz, *Din Sosyolojisi El Kitabı*, Ankara 2012, s. 17; Ünver Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul 2011, s. 78-81. Zeki Arslantürk, *Din Sosyolojisi*, İstanbul 2014, s. 44.

⁵⁸ Özkalp, s. 232.

kişilerle aynı ortamı paylaşır. Okulda cinsiyetler arası karşılaşmalar, diğer çocuklarla iletişim ve öğretmenlerle kurulan bağlantılar sosyalleşme açısından önemlidir.⁵⁹

Çocuk okulda zamanı kullanmayı, kurallara uymayı ve otoriteye saygı duymayı öğrenir. Eğitim-öğretim sırasında öğretmen çocuğun gözünde çok önemli bir kişilik halini alır. Özellikle ilköğretim birinci kademede çocuğun sürekli birlikte olduğu sınıf öğretmeni çok önemlidir. Bu dönemde genellikle, çocuk için anne ve babasından sonra öğretmeni gelir. Onun gözünde öğretmen her şeyi bilen, yaptığı her şey doğru olan üstün bir insandır. Çocuk okulda sorumluluk almayı, zorluklarla baş etmeyi, ayrıca oyunlar sayesinde çeşitli toplumsal rolleri öğrenir.

2.3.4. Arkadaş Grupları

Bireyin sosyalleşmesinde rol oynayan önemli toplumsal kurumlardan birisi de arkadaş gruplarıdır. Aile bireyleri, çocuğun gözünde üstün kişiler iken, arkadaş grupları kendisiyle aynı seviyededir. Ailelerin değer yargılarıyla arkadaş gruplarının değer yargıları genellikle farklıdır. Bu nedenle aileler, genelde çocuklarının arkadaşlarının ailelerini merak eder ve onaylamadıkları arkadaşlıklar söz konusuysa endişelenirler.

Bireyler, özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde, aileleriyle konuşamadıkları karşı cinsle ilişkiler, beğeniler ve ilgiler gibi birçok şeyi arkadaşlarıyla konuşurlar. Ayrıca arkadaş grupları boş vakitlerin geçirileceği, oyunların oynanacağı, hoş sohbetlerin gerçekleştirileceği bir ortamdır. Çocuk eğer iyi bir arkadaş ortamının parçası haline gelebilirse ve sevilen bir kişi olursa, onun sosyalleşmesi de olumlu yönde olur. Aksine kendisini arkadaşlarına kabul ettiremez ve dışlanırsa, olumsuz rolleri edinmeye yönelebilir ve bu durum onun sosyalleşmesinde önemli sorunlar ortaya çıkarabilir. Çocuklar arkadaşlarını, benzer ilgi, değer ve gelir gibi faktörlere göre seçer. Dışlanmamak için, büyük ölçüde arkadaş grubunun kurallarına uyum gösterme çabası içinde olurlar.⁶⁰

---

⁵⁹ Halil İbrahim Bahar, *Sosyoloji*, Ankara 2005, s. 85.

⁶⁰ Bozkurt, s. 125.

2.3.5. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçları, içerikleri ve örgütleniş biçimleriyle çeşitlilik gösterir, toplum üzerinde etkili olabilecek geniş bir alandaki faaliyetleri kapsar.⁶¹ Modern toplumlarda kitle iletişim araçları, yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Özellikle gazete, radyo, televizyon ve internet bunların başında gelir. Kitle iletişim teknolojisinin gelişmesiyle artık bilgiye ulaşabilmek ve dünyanın her yerindeki insanlarla iletişim kurabilmek daha kolay hale gelmiştir. Bu da elbette kültürler arası etkileşimi hızlandırmaktadır.⁶²

Kitle iletişim araçları arasında etkileyicilik düzeyi en fazla olan araç televizyondur. Televizyonda yer alan programlar, haberler ve reklamlar; bizlere nasıl düşüneceğimiz, nasıl giyineceğimiz ve nasıl eğleneceğimiz gibi birçok konuda mesaj verir. Televizyonun etkileme gücü, olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilir. Kitle iletişim araçları sayesinde olaylara farklı açılardan bakabiliriz. Bunun yanında kendi kültürümüzü ve diğer kültürleri de rahatlıkla öğrenebiliriz. Bunları kitle iletişim araçlarının olumlu yönde etkilemesine örnek olarak verebiliriz.⁶³

20. yüzyılda yaygınlaşan ve hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları, bireylerin sosyalleşmesinde son derece önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte şunu da belirtmekte yarar var ki, birey, toplumun kendisine verdiği her şeyi olduğu gibi alan ve istisnasız toplumun istediği şekilde yetişen bir yapıya sahip değildir. Bunun anlamı, kimi zaman sosyalleşmenin etkisi, yani bireylerin kültürü özümseyerek toplumun beklentilerine uygun davranmaları olasılığı çeşitli nedenlerden dolayı sınırlıdır olmaktadır. Bu sınırlılığın nedeni genellikle bireysel farklılıklar ve toplumsallaşma sürecinin kendi içindeki esnekliğidir.⁶⁴

2.3.6. Çalışma Ortamı ve Komşuluk İlişkileri

İşyeri, öğrenim döneminden sonra bireylerin kendisini içinde bulunduğu sosyal bir ortamdır. Her işyerinin kendine özgü bir örgütlenmesi ve hiyerarşisi vardır. Çalışma ortamındaki ilişkiler aile, okul ya da arkadaş gruplarındaki ilişkilere

---

⁶¹ Korkmaz Alemdar, *Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar*, Ankara 1983, s. 45; Eric Maigret, *Medya ve İletişim Sosyolojisi*, İstanbul 2014, s. 63.

⁶² Hüseyin Köse, *İletişim Sosyolojisi: Temel Kavramlar Antolojisi Fragmanlar*, İstanbul 2006, s. 18.

⁶³ Hüseyin Bal, *İletişim Sosyolojisi: Sosyal İletişim-Kitle İletişimi-Elektronik İletişim*, Ankara 2013, s. 93.

⁶⁴ E. Mine Tan, *Toplum Bilimlerine Giriş*, Ankara 1981, s. 42.

benzemez. İşyerinde başarılı olmak, iş hayatının kurallarını bilmek ve bunlara uymaya bağlıdır. Bu kurallar bizim sosyalleşmemizde çok önemli bir katkıya sahiptir.

Geleneksel toplumlarda komşuluk ilişkileri önemli bir yer tutarken, modern toplumlarda önemini yitirmemekle beraber zayıfladığı söylenebilir. Bireyler sosyalleşirken aynı ortamı paylaştıkları insanlarla iyi bir ilişki içinde olmaya özen gösterirler.

2.4. SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SOSYALLEŞME

Sosyalleşme, toplumun bir parçası haline gelme; kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecini ifade etmektedir. Belediyeler, koydukları kurallarla ve bu kurallara aykırı davranışlara uyguladıkları çeşitli yaptırımlarla, bireye (hemşeriye) sosyal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama anlamında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmektedir.⁶⁵

Sosyal kontrolün istenilen noktada gerçekleşebilmesi elbette halkın sosyalleşmesi ile ilgili bir süreçtir. Sosyalleştirme işlevi yerine getirildiği zaman, sosyal kontrol mekanizması da devreye girmiş olmaktadır. Yönetişim kapsamında yapılan kent konseyi toplantıları, demokratik katılım platformu, halk meclisleri, esnaf ziyaretleri, kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi iletişim araçları ile halkla iç içe olma ve halka mesaj verip, sosyal kontrolü sağlama, belediyelerin elinde bir imkân olarak bulunmaktadır.⁶⁶

Bireyin devletin sosyalleştirme ağının dışında kalması birçok soruna sebep olabilmektedir. Belediyeler bu çerçevede bir nevi sosyal eğitim işlevi sunmaktadır. Yerel yönetimler, toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak, bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler yüklemeye manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görebileceklerdir. Kıraathane toplantıları, halk

---

⁶⁵ Pektaş, s. 14.

⁶⁶ Beki, ss. 38-39.

meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla belediyeler halka daha yoğun olarak mesaj verebilmektedir.⁶⁷

---

⁶⁷ Toprak & Şata, s. 15.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

3.1. KİMLİK BİLGİLERİ

Araştırmada kullanılan örneklemin demografik özelliklerini şu şekilde betimlemek mümkündür.

Tablo-1: Cinsiyet

Cinsiyet	Kişi sayısı	%
Erkek	169 kişi	% 37,1
Kadın	286 kişi	% 62,9
TOPLAM	455 kişi	% 100

Karabük örneğinde gerçekleştirilen sosyal yaşam merkezleri anketinde, cinsiyet dağılımına bakıldığında deneklerin % 62,9'unun kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Erkeklerin oranı ise % 37,1'de kalmıştır. Tablo bir bütün olarak değerlendirildiğinde kadınların, sosyal yaşam merkezlerini erkeklere göre daha yoğun tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo-2: Memleket

Memleketi	Kişi sayısı	%
Karabük	294	% 64,7
Çankırı	36	% 7,9
Bartın	36	% 7,9
Trabzon	22	% 4,8
Bolu	21	% 4,7
Zonguldak	11	% 2,4
Kastamonu	11	% 2,4
Kayseri	10	% 2,2
Ankara	7	% 1,5
Çorum	5	% 1,1
Sinop	1	% 0,2
Samsun	1	% 0,2
TOPLAM	455 kişi	% 100

Tabloya bakıldığında katılımcıların % 64,7'sinin "Nerelisiniz?" sorusuna "Karabük" cevabını verdikleri görülmüştür. Diğer cevaplara bakıldığında Karabük'e çevre illerden göçle geldikleri anlaşılmaktadır. Çankırı, Bartın, Trabzon ve Bolu ilk dikkat çeken şehirlerdir. Bu tabloyla ilişkili olarak, sosyal yaşam merkezlerinin bulunduğu mahallelerde göçmenlerin varlığının göze çarptığını ifade etmek

mümkündür. Çünkü Karabük, KARDEMİR fabrikasının kuruluşuyla birlikte farklı şehirlerden sürekli göç almış ve Karabük'ün sosyal yapısı bu göçler etrafında şekillenmiştir.

Karabük'ün göç ile birlikte yaşanan sosyal değişmesini Fındıkoğlu, bir çalışmasında şu şekilde gündeme getirmiştir. Fındıkoğlu⁶⁸, ağır sanayiden önce Karabük hakkında kimsenin bir bilgisi olmadığını ifade ederken, bu vurguda Karabük'ün sanayi ile özdeşleşen kent kimliğinin izlerini de sürmek mümkündür. Karabük, bu dönemden itibaren göçlerin yoğun bir şekilde gerçekleştiği bölgelerden birisi olmuştur. Kuşkusuz göçler söz konusu olduğunda kentlerin yapısal olarak en yoğun etkilenen yerlerin başında geldiği görülmektedir. Sadece Karabük'te değil, Türkiye'nin geriye dönük göç seyrine bakıldığında, iç göçün kırsal ve kentsel yerleşmelerde ayrı ayrı yapısal değişmelere neden olduğunu gözlemlemek mümkündür. Böylece göçler, toplumsal yapıları biçimlendirmiş, çift yönlü bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁹ Karabük'ün sosyal dokusunu etkileyen ilk göçler 1938 yılında Artvin ve Erzurum'dan gerçekleşmiştir. Demir-Çelik'te işçi sayısı, ilk işçi göçünden birkaç yıl sonra dört katına çıkmıştır. 1944 yılında işçi sayısı 3.812'dir. Fındıkoğlu'nun makalesinde bu işçilerin geldikleri yere göre bölgesel dağılımları şu şekildedir:⁷⁰

- Trakya – 58
- Ege – 453
- Doğu Anadolu – 160
- Orta Anadolu – 706
- Kuzey Anadolu – 2346
- Doğu Akdeniz – 62
- Türkiye dışı doğumlular – 27

Sonuçlara bakıldığında Karabük'ün Kuzey Anadolu ve Orta Anadolu'dan yoğun şekilde göç aldığı ortaya çıkmaktadır. Böylece Karabük, 25 yıl içerisinde nüfusu otuz bini aşan bir sanayi şehrine dönüşmüştür ki Karabük adına ilk yer veren

---

⁶⁸ Fındıkoğlu, s. 2.

⁶⁹ Akgür, s. 482.

⁷⁰ Fındıkoğlu, ss. 4-5.

nüfus sayımı 1945 yılına aittir.⁷¹ Kuşkusuz yıllar içinde Demir-Çelik desteğiyle Karabük'te yan sanayi ortaya çıkmaya başlamış, çeşitli haddehaneler kurulmuş ve ticaret hayatı sürekli gelişmiştir.⁷² Sanayileşmeyle birlikte gerçekleşen göçler, Karabük'ün sosyal, kültürel ve fiziksel çevresini de sürekli değiştirmiştir. Böylece kent kimliğini tanımlayan temel araçlar, Karabük'ün sanayileşmeyle özdeşleşen biçimlerini göstermektedir. Karabük'te kent yaşamı ile karşılaşan halk, hem bu yaşama ayak uydurmaya hem de buradaki yaşamı geldikleri yerlere götürmeye çalışmış, böylece kentten kırsal alana doğru bir kültürlenme süreci başlamıştır.⁷³ Günümüzde modern biçimiyle karşımıza çıkan sosyal yaşam merkezleri, bu kültürlenmenin önemli aşamalarından birisini oluşturmaktadır.

Tablo-3: Anket Tarihindeki Yaş Durumu

Dönem / Yaş	Kişi sayısı	%
Ergenlik ve gençlik (12-21)	75 kişi	% 16,5
İlk yetişkinlik (22-40)	154 kişi	% 33,8
Orta yaş (41-60)	194 kişi	% 42,7
Yaşlılık (61-...)	32 kişi	% 7
TOPLAM	455 kişi	% 100

Deneklerin yaş dağılımına bakıldığında orta yaş kategorisinde değerlendirilen 41-60 yaş aralığının % 42,7 ile diğer seçeneklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranı % 33,8 ile ilk yetişkinlik olarak tanımlanan 22-40 yaş aralığı takip etmektedir. 12-21 yaş aralığı ise % 16,5 ile üçüncü sıradadır. Tabloya bakıldığında sosyal yaşam merkezlerini tercih edenlerin çoğunlukla 41-60 yaş aralığında olduğunu belirtmek mümkündür. Anketler sırasında yaş aralıklarının niteliğine bakılığında ergenlik ve gençlik kategorisinde olanların genellikle üniversite öğrencileri olduğu görülmüştür. Özellikle 5000 Evler'de bulunan sosyal yaşam merkezlerinin üniversiteye yakınlığı, mahallede oturan üniversite öğrenci sayısının yüksek olması gibi faktörler sebebiyle öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiği görülmüştür. Mülakatlar sırasında ortaya çıkan bir başka durum ise, orta yaş

⁷¹ Karabük Valiliği, 2000 Yılı Karabük İli Yıllık Sanayi ve Ticaret Durum Kitabı, ss. 2-5.

⁷² Bilgiseven, s. 18.

⁷³ Kaştan & Demirci, s. 317.

kategorisinin (41-60) daha çok ev hanımlarından oluştuğudur. Aynı yoğunluk, ilk yetişkinlik döneminde de tespit edilmiştir.

Tablo-4: İkamet Edilen Yer

İkamet ettiği yer	Kişi sayısı	%
Kendi evi	262 kişi	% 57,6
Kirada	171 kişi	% 37,6
Akraba yanında	22 kişi	% 4,8
TOPLAM	455 kişi	% 100

“Nerede ikamet ediyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlara göre, deneklerin % 57,6’sı kendi evinde oturduğunu dile getirmiştir. Özellikle bazı mahallelerde müstakil evlerin dikkat çektiği ve bu mahallelerin gelir durumlarının da genellikle düşük olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Namık Kemal, Kayabaşı ve Atatürk mahallelerinde bu tür konut alanlarının çoğunlukta olduğu göze çarpmaktadır. Diğer sonuçlara bakıldığında deneklerin % 37,6’sının kirada, % 4,6’sının ise akraba yanında oturdukları belirlenmiştir.

3.2. EĞİTİM VE MESLEK

Bu bölümde deneklerin hangi okullardan ve hangi seviyelerden mezun oldukları ile hangi meslek gruplarında yer aldıkları irdelenecektir.

Tablo-5: Eğitim Durumu

Eğitim durumu	Kişi sayısı	%
Okur-Yazar değil	33 kişi	% 7,3
Okur-Yazar	13 kişi	% 2,9
İlkokul	225 kişi	% 49,4
Ortaokul	25 kişi	% 5,5
Lise	120 kişi	% 26,3
Yüksekokul	9 kişi	% 2
Üniversite	30 kişi	% 6,6
TOPLAM	455 kişi	% 100

Sosyal yaşam merkezleri araştırmasında, merkezlerin hedeflediği mahalle kitlesinde kişilerin eğitim durumları dikkate değer önemli bir değişken olmuştur. Tabloya bakıldığında ilkokul mezunu olanların % 49,4 ile en yüksek orana sahip oldukları görülmektedir. Bu da aslında mahallelerde sosyal yaşam merkezlerinin eğitim

fonksiyonlarının niçin ön plana çıktığını daha açık göstermektedir. Sosyal yaşam merkezlerinde görevli eğitimci ve yöneticilerle yapılan mülakatlar sırasında eğitim seviyesinin düşük olmasının kendileri için önemli ve belirleyici bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Özellikle gelir düzeyi düşük mahallelerdeki merkezler, kadınları ekonomik açıdan sosyalleştirme amacı güderken kadınların bilinçlendirilmesini de önemli bir gaye edinmişlerdir.

Tabloya göre ikinci yüksek orana % 26,3 ile lise mezunu olanlar sahiptir. Okuma yazma bilmeyenler % 7,3 ile takip etmektedir. Üniversite ve yüksekokul mezunu olanların oranı ise oldukça düşüktür. Böylece sosyal yaşam merkezlerinin hitap ettiği kitlenin eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu ve bu nedenle merkezlerin düzenlemiş olduğu etkinliklerin daha fonksiyonel olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo-6: Meslek

Meslek	Kişi sayısı	%
Ev Hanımı	216	% 47,5
Serbest Meslek	80	% 17,6
Öğrenci	68	% 14,9
Memur	41	% 9,0
Emekli	29	% 6,4
İşçi	21	% 4,6
TOPLAM	455 kişi	% 100

Deneklerin meslek dağılımlarına bakıldığında en yüksek oranın % 47,5 ile ev hanımları olduğu görülmektedir. Hiç kuşkusuz araştırmaya katılanların % 62,9'unun kadın olması bu oranın ortaya çıkmasında etkilidir. Sosyal yaşam merkezlerinin daha çok kadınlara hitap ediyor oluşu, deneklerin kadın ağırlıklı oluşmasında önemli bir belirleyicidir. Tabloya bakıldığında % 17,6'sının serbest meslek sahibi, % 14,9'unun ise öğrenci olduğu görülmektedir. Öğrenci olanların üniversite ve lise öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Sosyal yaşam merkezine gelen öğrencilerin, çoğunlukla gençlere dönük aktivitelere katıldığı görülmüştür. Sosyal yaşam merkezlerinde görevli kişilerle yapılan mülakatlar sırasında öğrencilerin çoğunlukla diksiyon, İngilizce ve müzik kurslarına katıldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin özellikle

üniversiteye yakın sosyal yaşam merkezlerini daha sık tercih ettikleri göze çarpmıştır. Bu bağlamda sosyal yaşam merkezleri, Karabük halkı ile öğrencilerin kaynaştığı bir platforma dönüşmektedir. Böylece fiziksel bir mekân, karşılıklı kültürel farklılıkların bir araya geldiği bir organizasyon alanı olmaktadır.

Tablo-7: Gelir Düzeyi

Gelir düzeyi	Kişi sayısı	%
0-800 TL Arası	181	% 39,8
801-1.500 TL Arası	195	% 42,8
1.501-2.500 TL Arası	66	% 14,5
2.501 ve Üstü	13	% 2,9
TOPLAM	455 kişi	% 100

Örneklem gurubunun gelir durumuna bakıldığında, en yüksek oranın % 42,8 ile 801-1.500 TL arası gelir düzeyine sahip olan denekler olduğu görülmektedir. Bu oranı ise % 39,8 ile 0-800 TL gelir düzeyine sahip denekler takip etmektedir. Genel olarak ele alındığında ise, deneklerin gelirlerinin düşük olduğunu ifade etmek mümkündür. Böylece sosyal yaşam merkezlerinin hitap ettiği kitlenin gelir durumunun da eğitim dağılımına benzer şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamdan hareketle mülakatlar sırasında deneklerin ekonomik sosyalleşmeleriyle ilişkili birkaç nokta ön plana çıkmıştır. Öncelikle kurslara gelen deneklerin temel amaçlarından birisinin belirli bir meslek ya da el becerisi edinmek olduğu tespit edilmiş ve burada temel gayenin aslında ev bütçesine katkıda bulunmak olduğu görülmüştür. Örneğin bir mülakat sırasında, gelir düzeyi düşük ailelerde kadınların özellikle para kazandırıcı kursları tercih ettiklerini belirten yönetici, kurslarda öğrendikleri becerilerle yaptıklarını satarak gelire dönüştürdüklerini de sözlerine eklemiştir. Boncuk, dantel ve örgü işlerinin popülerliği dikkat çekerken, yemek kurslarının da özellikle tercih edilen alanlar arasında yer aldığı görülmüştür.

Burada özellikle Türkiye’de göçler sonucu meydana gelen gecekondu bölgelerinde ortaya çıkan bir noktaya da atıfta bulunmak gerekir. Kadınlar, hem kentle bütünleşme ihtiyacının karşılanması hem de ekonomik gelir sağlayıcı bir faaliyet kazandırması bakımından bu alanlarda ön plana çıkmaktadır. Gölbaşı’nın (1998) “Gecekondu Bölgelerinde Yaşayan Kadınların Eğitim İhtiyaçları” konulu

çalışmasında, araştırmaya katılan kadınların büyük çoğunluğu sürekli bir işte çalışmayı arzu etmektedir. Sencer'in çalışmasında da benzer bulgulara rastlamak mümkündür. Buna göre beceri sahibi olan kadın, ev dışı işlerde (mal ve hizmet sektöründe) çalışmaya başladığında, ailenin geçim sorumluluğunu da paylaşmaya başlamaktadır. Kadının erkeğe olan ekonomik bağımlılığın kurtulmasına olanak veren bu gelişme, kadına aile içinde erkeğinkine benzer bir konum kazandırmıştır.⁷⁴

Aslında bu bağlamdan hareket edildiğinde, Türkiye'de halk eğitim merkezlerinin veya yerel yönetimlerin sunduğu eğitim programlarının temel hedef kitlesinin kadınlar olduğu görülmektedir. Bu durum, aslında sanayi sonrası kentleşme süreçlerinde önemli ayaklardan birisi olmaktadır. Çünkü bu mekânlardaki eğitime, toplumsal değişmeyi hızlandırıcı ve sosyalleştirici bir fonksiyon yüklenmektedir.

Karabük Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezleri'ne benzer biçimde işleyen, Türkiye'deki diğer merkezlerde de kadınlara yönelik kursların daha yoğun şekilde gündeme alındığı görülmektedir. Örneğin 1974 ile 1984 yılları arasındaki on yıllık dönemi kapsayan bir çalışmada Türkiye genelindeki Halk Eğitim Merkezleri tarafından uygulanan programlara katılanların % 16,3'ünün erkek, % 83,7'sinin kadın olduğu tespit edilmiştir.⁷⁵ Burada asıl gaye, kadınların, eşit statüde bireyler olarak toplumsal yaşamın her alanına katılmalarının sağlanmasıdır.⁷⁶

Tablo-8: Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerine Dağılımı

Sosyal Yaşam Merkezleri	Kişi sayısı	%
Namık Kemal Mahallesi	164	% 36,1
5000 Evler Cumhuriyet Mah.	148	% 32,5
Şirinevler Mahallesi	143	% 31,4
TOPLAM	455 kişi	% 100

Araştırmamızda toplam 455 kişiyle anket yapılmıştır. Bu anketlerin % 36,1'i Namık Kemal Mahallesi'nde, % 32,5'i 5000 Evler Cumhuriyet Mahallesi'nde, % 31,4'ü de Şirinevler Mahallesi'nde uygulanmıştır.

⁷⁴ Yakut Sencer, *Türkiye'de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültür Değişme Süreci*, Ankara 1979, s. 28.

⁷⁵ Rifat Miser, *Halk Eğitimi Kurs Programlarının Nicel Yapısı, (Çeşitleri, Yaygınlıkları, Katılanlar)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987, s. 46.

⁷⁶ Devlet Planlama Teşkilatı, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*, Ankara 1995, s. 87.

3.3. TÜRKİYE’NİN GENEL DURUMUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Tablo-9: Deneklere Göre Türkiye’nin Temel Problemleri

Temel problemler	Kişi sayısı	%
Eğitim	119	% 26,2
İşsizlik	93	% 20,4
Ahlaki çözümlme	86	% 18,8
Terör	44	% 9,7
Tanıtım	33	% 7,3
Enflasyon	28	% 6,2
Ekonomik durgunluk	22	% 4,8
Sağlık	16	% 3,5
Dış müdahale	14	% 3,1
TOPLAM	455 kişi	% 100

Deneklere yöneltilen sorulardan birisi de Türkiye’deki problemlerin neler olduğuna ilişkindir. Tabloya bakıldığında deneklerin % 26,2 ile Türkiye’deki en temel sorunun eğitim olduğunu söyledikleri görülmüştür. Bunu % 20,4 ile işsizlik takip etmektedir. Ahlaki çözümlme ise Türkiye’de üçüncü problem olarak göze çarpmaktadır (% 18,9). Elde edilen verilere göre, ilk sırada eğitim konusunun yer almasıyla deneklerin genel manada eğitim seviyesinin düşük olmasının ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan mülakatlar sırasında özellikle ev hanımları arasında eğitim konusunun önemli bir tartışma alanı olduğu tespit edilmiştir. Kurs eğitmenleri, kadınların eğitim alamamış olmalarının, hem aile içinde hem mahallede hem de şehirde önemli bir problem teşkil ettiğini dile getirmektedir.

3.4. SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİ İLE BİREYLER ARASINDAKİ SOSYAL ETKİLEŞİM

Bu bölümde sosyal yaşam merkezlerinin Karabük’te ortaya çıkardığı sosyal değişimler ele alınacaktır. Bu bağlamda sosyal yaşam merkezlerinin denekler için ne ifade ettiği, niçin tercih edildiği, deneklerin sosyal yaşam merkezlerinden memnun olma düzeyi ve sosyal yaşam merkezlerinin hem bireylerde hem de mahallede ortaya çıkardığı değişimlere ait bulgular paylaşılacaktır.

3.4.1. Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezi Algısı

Sosyal yaşam merkezleri ile mahalle arasındaki etkileşim şekli, belirgin biçimde sosyalleşme bağlamıyla karşımıza çıkmaktadır. Böylece merkezin bireyler için ifade ettiği anlam, başlı başına sosyalleşmenin farklı biçimlerine denk düşmektedir.

Tablo-10: Sosyal Yaşam Merkezleri Sizin İçin Ne İfade Etmektedir?

Ne ifade ediyor?	Kişi sayısı	%
Bana yeni yaşam alanı açıyor	105	% 23,1
Beni bilgilendiriyor	86	% 18,9
Beni hayatın içine katıyor	69	% 15,2
Mesleki beceri kazanıyorum	66	% 14,5
Hepsi	65	% 14,3
Karabük'ü tanıyorum	47	% 10,3
Eşime karşı özgüven kazandım	12	% 2,6
Stres atıyorum	5	% 1,1
TOPLAM	455 kişi	% 100

Araştırmada sosyal yaşam merkezleri ile ilişkili doğrudan sorulan sorulardan ilki “Sosyal yaşam merkezleri sizin için ne ifade etmektedir?” olmuştur. Buna göre deneklerin % 23,1’inin “Bana yeni yaşam alanı açıyor.” seçeneğini işaretlemiştir. Bunu % 18,9 ile “Beni bilgilendiriyor.” yanıtı takip etmiştir. Diğer taraftan deneklerin % 15,2’sinin “Beni hayatın içine katıyor.”, % 14,5’inin “Mesleki beceri kazanıyorum.”, % 10,3’ünün de “Karabük’ü tanıyorum.” şeklinde yanıt verdikleri görülmüştür. Ayrıca deneklerin % 14,3’ünün ise bütün seçeneklere katıldığı tespit edilmiştir. Mülakatlar sırasında bu cevapların karşılık geldiği alanlar ise şu şekilde belirlenmiştir:

- *Bana yeni yaşam alanı açıyor:* Derinlemesine görüşmelerde sosyal yaşam merkezlerinde ön plana çıkan temel noktalardan birisinin “yeni bir yaşam alanı” olduğu tespit edilmiştir. Burada yeni yaşam alanından kastedilen temel bağlam, kadınların gündelik alışkanlıkların ve standart aktivitelerin içerisinden sıyrılıp yeni bir sosyalleşme alanına dâhil olmalarıdır. Bu alanlar, alt gelir düzeyindeki

mahallelerde ekonomik sosyalleşme biçiminde ortaya çıkarken orta ve üst gelir düzeyine sahip insanların yaşadığı mahallelerde ise, daha çok sosyal ilişkilerin ve ortak paylaşımların gündeme gelmesi şeklinde görülmektedir.

- *Beni bilgilendiriyor:* Bilgilendirme, özellikle okuma yazma bilmeyen ya da eğitim seviyesi ilköğretim düzeyinde olan kadınlar için önemli bir olgu olarak göze çarpmaktadır. Bilgilendirme hayatın her alanında, bu bazen kadının aile içindeki rolünün yeniden tanımlanması, bazen de Karabük ile ilgili gündelik alışkanlıkların kazanılması sürecini ifade eder.

- *Beni hayatın içine katıyor:* Kuşkusuz özellikle alt gelir gurubuna ait mahallelerde yaşayan kadınların kent hayatından kopuk oldukları tespit edilmiştir. Öyle ki mülakatlar sırasında sadece kendi mahallesinde yaşayıp Karabük şehir merkezine hiç gitmemiş kadınlar olduğu görülmüştür. Ayrıca ev içerisinde gündelik işlerin arasında sıkışmış kadınların, farklı bir mekânda yeni uğraşlarla hayatın farklı yüzüyle karşılaşması da dikkate değer bulunmuştur.

- *Mesleki beceri kazanıyorum:* Kadınların sosyal yaşam merkezlerinde kazandıkları en önemli değerlerden birisi ekonomik sosyalleşmedir. Ekonomik sosyalleşme, kadınların aile bütçesine katkı sunmakla yakından ilişkili olmakla birlikte kadınların tüketici konumundan üretici konuma yükselmeleri bakımından dikkate değer bulunmuştur.

- *Karabük'ü tanıyorum:* Sosyal yaşam merkezlerinin temel fonksiyonlarından birisi mesleki kurslardan ziyade özellikle kadınları sosyalleştiriyor olmasıdır. Önceki cevaplarda da vurgulandığı üzere, mülakatlar sırasında özellikle alt gelir gurubu insanların yaşadığı mahallelerde kadınların kentten oldukça uzak oldukları ve kent kimliği kazanma konusunda yabancılaşma çektikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda sosyal yaşam merkezleri, kadınlarla Karabük'ü bütünleştiren önemli mekânlardan birisidir.

- *Eşime karşı özgüven kazandım:* Ev hanımlarının yoğunlukta olduğu alt gelir gurubu mahallelerde sosyal yaşam merkezlerinin önemli fonksiyonlarından birisi de kadınların eşlerine karşı bilinçlendirilmeleri hususudur. Öyle ki eşinden şiddet gören

birkaç kadının yaşam merkezlerinde “Şiddeti azaltmak için neler yapabilirsin?” başlığıyla özel eğitim aldıkları tespit edilmiştir.

Tablo – 11: Sosyal Yaşam Merkezlerinden Memnun Olup/Olmama Durumu

Memnuniyet düzeyi	Kişi sayısı	%
Evet	406	% 89,2
Hayır	19	% 4,2
Kısmen	18	% 4,0
Kararsız	12	% 2,6
TOPLAM	455 kişi	% 100

Sosyal yaşam merkezlerine katılan deneklerin büyük çoğunluğu (% 89,2) etkinliklerden memnun olduğunu dile getirmektedir. Bu sonuca göre, sosyal yaşam merkezlerinin, yer aldıkları mahallelerde genel anlamda kabul gördükleri tezi savunulabilir. Burada genel bağlamıyla yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerden memnuniyetin niçin önemli olduğu sorusuna da yanıt vermek gerekir.

Kamu yönetimi açısından vatandaşın ihtiyaç ve isteklerine duyarlı davranmak, vatandaşın desteğini, beğenisini ve güvenini sağlamak belediye yönetimleri için önemlidir.⁷⁷ Bu bağlamda hizmetlerin yürütülmesinde, kalitesinin artırılmasında veya eksikliklerin fark edilmesinde vatandaşın sürece katılımı sağlanmaktadır. Burada temel amaç, sosyal yaşam merkezleri gibi yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin sınırlarının aktif olarak belirlenmesidir. Göküş ve Alptürker’e göre kamu hizmetlerinin sunulmasında hizmetten faydalanan vatandaşın tercihlerinin dikkate alınması, hem kamusal kaynakların daha rasyonel kullanımını sağlayacak hem de halkın kamu hizmetlerinden duyduğu memnuniyet düzeyini arttıracaktır. Nitekim kamu hizmetleri, vatandaştan yaratılan kaynak ile vatandaşın sunulan hizmetlerdir. Doğal olarak bu da beraberinde, sunulan hizmetin vatandaşın memnun edip etmemesi sorununu gündeme getirmektedir.⁷⁸

⁷⁷ Mehmet Göküş & Hakan Alptürker, “*Belediyelerin Sunduğu Hizmetlerde Vatandaş Memnuniyeti (Silifke Belediyesi Örneği)*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2011 (25), s. 123.

⁷⁸ Recep Bozdoğan, “*Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim ve Özelleştirme Yaklaşımı*”, Çağdaş Kamu Yönetimi 1, (Editörler: Muhittin Acar & Hüseyin Özgür), Ankara 2003, s. 123.

Sosyal yaşam merkezlerini tercih eden kitlenin büyük bir çoğunluğu kadınlardan oluşmaktadır. Bu nedenle sosyal yaşam merkezlerinde mekânın cinsiyeti, kadınlar lehinedir. Kadınların bu mekânları tercih etmesindeki nedenler, daha önceki bölümlerde yer alan çözümlenmelerde ifade edilmişti. Burada cinsiyete göre dağılımları ele alacağız.

Tablo – 12: Cinsiyete Göre Sosyal Yaşam Merkezlerinden Memnun Olup/Olmama Durumu

			Sosyal yaşam merkezlerinden memnunuz?				TOPLAM
			Evet	Hayır	Kısmen	Kararsız	
Cinsiyetiniz	Erkek	Kişi	141	14	9	5	169
		%	% 83,4	% 8,3	% 5,3	% 3,0	% 100
Cinsiyetiniz	Kadın	Kişi	265	5	9	7	286
		%	% 92,7	% 1,7	% 3,1	% 2,4	% 100
Toplam		Kişi	406	19	18	12	455
		%	% 89,2	% 4,2	% 4,0	% 2,6	% 100

Araştırmada sosyal yaşam merkezlerinden memnuniyet ile cinsiyet arasındaki çapraz ilişki de sorgulanmıştır. Buna göre hem erkeklerde hem de kadınlarda memnuniyet oranının yüksek olduğu görülmektedir. Göze çarpan bir diğer nokta erkeklerde memnuniyetsizlik oranının kadınlara oranla yüksek olduğudur. Araştırma esnasında gerçekleştirilen mülakatlarda, erkeklerdeki memnuniyetsizliğin, kadınların özellikle erkeklere karşı özgüven kazanmalarıyla doğrudan ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bir kadın yöneticinin aktardığına göre, erkeklerin birçoğu, sosyal yaşam merkezlerine katılan eşlerinin artık aile içinde söz sahibi olmak istemeleri nedeniyle merkezlerden memnuniyetsizliklerini belirtmektedir.

3.4.2. Sosyal Yaşam Merkezlerindeki Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Sosyal yaşam merkezlerinin dikkat çektiği temalardan birisi, mahalle ile kent arasında kurduğu entegre ilişkiler sistemidir. Bu sistemin üzerinde şekillendiği temel durum, merkezlerin bünyesi içerisinde hazırlanan çeşitli etkinlikler ve bunların düzenlenme biçimleridir. Ayrıca sosyal yaşam merkezlerinin yekpare biçimde

mahallenin ihtiyaçlarını giderecek bütün kurumları bünyesinde barındırması da önemli bir noktadır.

Tablo – 13: Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerinde Katıldığı Etkinlikler

Etkinlikler	Kişi sayısı	%
Mesleki kurslar	218	% 47,9
Sosyal yardım projeleri	81	% 17,8
Konser, sinema, tiyatro	38	% 8,4
Geziler	37	% 8,1
Konferans ve seminer	34	% 7,5
Sanatsal faaliyetler	27	% 5,9
Spor etkinlikleri	20	% 4,4
TOPLAM	455 kişi	% 100

Deneklere yöneltilen sorulardan birisi de, sosyal yaşam merkezlerinde hangi etkinliklere katıldıklarıdır. Deneklerin % 47,9'unun mesleki kurslara katıldığı ortaya çıkmıştır. Böylece sosyal yaşam merkezleri, aslında sosyal belediyciliğin temel yönlerinden birisi olan mesleki kursların düzenlenmesi faaliyeti ile örtüşmektedir. Diğer sonuçlara bakıldığında deneklerin % 17,8'inin sosyal yardım projelerinde görev aldığı, % 8,4'ünün ise konser, sinema ve tiyatro gibi etkinliklere katıldığı görülmüştür. Bu oranı % 8,1 ile geziler takip etmektedir. Konferans, seminer, spor etkinlikleri ve sanatsal faaliyetler ise bir diğer etkinlik kolu olarak göze çarpmaktadır.

Sosyal yaşam merkezleri, Türkiye'de birçok şehirde farklı işlevleriyle ön plana çıkan kurumsal merkezler olarak göze çarpmaktadır. Sadece mesleki kurslar ve el sanatlarına yönelik faaliyetlerle ön plana çıkan sosyal yaşam merkezlerine rastlamak mümkün olduğu gibi, cinsiyet farkındalığı üzerinden sadece kadınlara yönelik sosyal yaşam merkezlerinin varlığı da dikkat çekmektedir. Ayrıca bir rehabilitasyon merkezi olması özelliğiyle özürlülere tahsis edilmiş sosyal yaşam merkezleri de bu bağlamda önemli birer göstergedir. Örneğin Bursa'da Yıldırım Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezi, herkesin bir özürlü adayı olduğunu düşünerek, her hizmetinde özürlüleri mutlaka dikkate alması gerektiği bilinciyle yola çıkmış, aynı zamanda Sivil Toplum-Belediye ve Üniversite işbirliğinin önemli bir örneğini oluşturmuştur.

Kuşkusuz buradaki yapı taşı “sosyalleşme” olgusudur. Sosyalleşme, bahsi geçen sosyal yaşam merkezlerinde, bu defa özürllüer ile toplum arasında karşılıklı bir dayanışma oluşturmayı hedeflemektedir. Bu yaşam merkezlerinde temel amaç, özürllü bireyleri toplumdan soyutlayarak ayrı bir bölge yaratmak değil, aksine bütün özürllülerin özürllü olmayanlarla beraber yaşamı paylaşıp toplumla bütünleşmelerini sağlamaktır.⁷⁹

Eskişehir’in Odunpazarı ilçesinde belediyenin kurmuş olduğu Sosyal Yaşam Merkezi de bir başka örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Merkez, Kadın Yaşam Merkezi ve Çocuk Yaşam Merkezi olmak üzere iki farklı alanda tüm vatandaşlara hizmet verirken içeriğinde şu alt faaliyetler göze çarpmaktadır: Çocuklara yönelik bilgisayar ve internet salonu, okuma salonu, satranç, sinema ve tiyatro salonu. Bunların yanında merkezde ortaokul öğrencilerine meslek tanıtım günleri düzenlenmektedir. Bayanlara yönelik spor salonunda ise step-aerobik, pilates ve kondisyon aletleri ile çalışma gibi birçok alternatiften oluşan hizmetler bir arada sunulmaktadır. Ayrıca kadınlar için oluşturulan Kadın Kabul Günü Salonu da merkezin üstlendiği rolleri göstermesi bakımından önemlidir. Toplantı, eğitim ve seminer salonunda, belediye ve Kosgeb işbirliği ile kent halkına girişimcilik ruhunu öne çıkaracak girişimcilik kursları verilmektedir. Bütünsel olarak düşünüldüğünde bahsi geçen sosyal yaşam merkezlerinin temel vizyonu; mutlu bir kent yaşamının oluşturulması, çocukların ve gençlerin kötü alışkanlıklardan korunması ve yetiştirilmesi, yetişkinlerin mesleki rehabilitasyonu, kentlilik bilincinin oluşturulması, özürllülerin rehabilitasyonu ve toplumda beraberliğin geliştirilmesi, ailelerin psiko-sosyal ve ekonomik açıdan desteklenerek güçlendirilmesi gibi amaçlarla şekillendirilmiştir.⁸⁰

Türkiye’den seçilmiş örnekleri çeşitlendirmek mümkündür. Vehbi Koç Vakfı’nın Gölcük Kültür ve Sosyal Yaşam Merkezi de aslında içeriği itibariyle farklı bir yaşam merkezi pratiği olarak göze çarpmaktadır. Merkezin temel amacı, bölge halkının sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmaktır. Doğal çevresi, bahçesi ve

---

⁷⁹ Serpil Aytaç, “İstihdam ve Koruma Alanı Yaratmak Üzere Özürllüler İçin Sosyal Yaşam Merkezi Projesi”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 2005 (49), ss. 138-139.

⁸⁰ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.odunpazarı.bel.tr/sanaltur/genel/sosyalayasammerkezi/>, Erişim Tarihi: 21.07.2014.

mimarisiyle dikkat çeken merkez, etkinlik programlarında kişisel gelişim kursları, sanat kursları, sergiler, sahne sanatları ve müzik festivalleri ile yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlere ekstradan bir parantez açmaktadır. Sanatı ön plana çıkartan merkez, böylece sanatın geliştirici, öğretici, birleştirici özelliklerini kullanarak, sanatsal organizasyonlar ile kültürlerin buluşmasına, korunmasına ve geleceğe aktarılmasına fayda sağlamaktadır.⁸¹ İzmit Belediyesi, kadınlara yönelik fonksiyonları barındıran Kadın Sosyal Yaşam Merkezi ile dikkat çekmektedir. Bu merkezin temel amacı özellikle kadınların kişisel gelişimlerine yardımcı olmak ve eğitimlerine katkıda bulunmaktır. Sosyal yaşam merkezi, kadın sığınma evlerinden farklı bir konseptte, tamamen bir kadın yaşam merkezi olarak tasarlanmıştır.⁸²

---

⁸¹ Adı geçen sosyal yaşam merkezinin bir vakıf aracılığıyla kurulmuş olması, belediyelere ait sosyal yaşam merkezleri ile aradaki farkı göstermesi bakımından dikkate değerdir. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.vkvfordkultur.org.tr/>, Erişim Tarihi: 24.07.2014

⁸² Daha ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.arkiv.com.tr/proje/izmit-kadin-sosyal-yasam-merkezi-iksym/1103>, Erişim Tarihi: 29.07.2014.

Tablo – 14: Cinsiyete Göre Deneklerin Sosyal Yaşam Merkezlerinde Katıldığı Etkinlikler

		Sosyal yaşam merkezlerinde hangi etkinliklere katıldınız?						Toplam	
		Mesleki Kurslar	Konferans ve seminer	Konser, Sinema, Tiyatro	Sosyal yardım projeleri	Sanatsal Faaliyetleri	Geziler		
Cinsiyetiniz	Erkek	Kişi	83	9	15	36	5	21	169
		%	% 49,1	% 5,3	% 8,9	% 21,3	% 3,0	% 12,4	% 100
Kadın	Kişi	135	25	23	45	22	16	286	
		%	% 47,3	% 8,7	% 8,0	% 15,7	% 7,7	% 5,6	% 100
Toplam	Kişi	218	34	38	81	27	37	455	
		%	% 47,9	% 7,5	% 8,4	% 17,9	% 5,9	% 8,1	% 100

Araştırmada cinsiyet ile sosyal yaşam merkezlerindeki etkinliklere katılma durumu arasındaki çapraz ilişki sorgulanmıştır. Burada amaç, erkekler ile kadınların hangi tür etkinliklere katıldıklarını, arada ne gibi farklılıklar bulunduğunu tespit etmektir. Kuşkusuz sosyal yaşam merkezlerinde kadın hâkimiyeti söz konusudur. Faaliyetler bağlamında hem kadın (% 47,3) hem de erkek deneklerin (% 49,1) yarıya yakını mesleki kurslara katılmaktadır. Erkekler ve kadınlar ikinci olarak sosyal yardım projelerini tercih etmektedir. Bu konuda özellikle sosyal yaşam merkezlerinin mahalleye ilişkili düzenlendiği projelere, kermeslere, yemek ve tören etkinliklerine katılım gibi birçok alan dikkat çekmektedir. Öyle ki sosyal yaşam merkezlerinin avlusunda yapılan düğün, nikâh, sünnet gibi etkinliklerin dahi sosyal yardım projesi kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Kurs yöneticileri ve eğitmenlerle yapılan görüşmeler, alt gelir gurubuna ait mahallelerde, yaşam merkezleri bahçelerinin maddî gücü olmayan çiftlere düğün mekânı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Tablo – 15: Sosyal Yaşam Merkezleri Hangi Sebeplerle Tercih Edilmektedir?

Tercih nedeni	Kişi sayısı	%
Bilgi-sanat öğrenmek için	227	% 50,0
Hepsi	77	% 16,9
Arkadaş edinmek için	56	% 12,3
Kendime zaman ayırmak için	42	% 9,2
Ev işlerinden kaçmak için	32	% 7,0
Rahatlamak için	21	% 4,6
TOPLAM	455 kişi	% 100

Sosyal yaşam merkezlerinin niçin tercih edildiği, merkezlerin temel faaliyetlerinin dışında katılımcıların kişisel özellikleri ile betimlenmiştir. Tabloya bakıldığında deneklerin yarısının (% 49,9) merkezleri bilgi ve sanat öğrenmek için tercih ettikleri görülmüştür. Arkadaş edinmek için gelenlerin oranı % 12,3 iken, kendine zaman ayırmak için gelenlerin oranı % 9,2 olarak ölçülmüştür. Sosyal yaşam merkezlerine ev işlerinden kaçmak (% 7,0) ve rahatlamak için (% 4,6) gelenler de bulunmaktadır. Tabloda yer alan tüm seçeneklerin kendisine uyduğunu söyleyen denekler en yüksek ikinci oran (% 16,9) olarak göze çarpmıştır.

Yerel yönetimlerin yetişkin eğitimi alanındaki faaliyetleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Toplum ve Emek Piyasaları İle Entegrasyona İlişkin Eğitimler: Bir çok şehirde yetişkin eğitimi, topluma ve emek piyasalarına yeniden entegrasyon programlarını kapsamaktadır. Çünkü günümüz toplumlarında işsizlik, sadece gelir değil, sosyal iletişim kurma, bilgi ve deneyim kazanma fırsatları bakımından da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Dünyada birçok belediye, işsizler için erişilebilir eğitim programları düzenlemektedir.

Sosyal Bakım: Yetişkin eğitimi kapsamında engelli, yaşlı, fiziki veya psikolojik sorunlu ve bundan dolayı toplum içinde yaşama güçlüğü içinde bulunan bireyler için çeşitli eğitimler düzenlenmektedir. Bu özel grupların sosyalleşmesi amaçlı eğitim programlarında, kimseye ihtiyaç duymadan ev idaresine yönelik yemek pişirme, çamaşır yıkama, ev aletlerini kullanma, ev bütçesini yönetme, bilgisayar kullanma gibi kurslar sunulmaktadır.

Kültürel Uyum: Yetişkin eğitimi, kentlere göç eden kişilerin kent kültürünü benimsemesi ve farklı topluluklar arasında kültürel uyumun sağlanabilmesinde önemli bir

araçtır. Bu çerçevede dil kursları ve sosyal uyum programlarının yanı sıra kentlere yeni göçerlere yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik eğitimler tertip edilir. Örneğin, ev idaresi, çocuk büyütmeye, çalışma, eğitim, gönüllü çalışma vb. alanlarda eğitimler verilir.

Yaşlı Eğitimi: Dünya nüfusu giderek yaşlanmakta ve yaşlılar, kişisel gelişim, toplumsal yaşama katılım alanlarında geniş bir eğitim ihtiyacı içinde bulunmaktadır. Yaşam dengesi, manevi konular, güvenlik, sağlık, zihni melekeleri koruma, kimseye ihtiyaç duymadan yaşama, bütçe idaresi ve miras konuları yaşlılara yetişkin eğitimi kapsamında sağlanan eğitimlerdir.

Gönüllü Eğitimi: Gönüllüler toplumu birbirine bağlayan çimento işlevi görmektedir. Gönüllülük ve gönüllülerin yerine getirdiği işlevler ise oldukça kompleks olduğundan uzmanlıklarını arttıracak, niteliklerini geliştirecek eğitimlere ihtiyaç vardır. Hükümetler ve yerel yönetimler liderlik, halkla ilişkiler, yönetim ve organizasyon kursları veya gönüllü grubun faaliyet alanıyla ilgili eğitimler düzenleyebilir.

Sağlık Eğitimi: Bu alandaki koruyucu eğitim sayesinde ev ve yakın çevresinde meydana gelebilecek kazalar ile hastalıklar önenebilir. Diyet, eksersiz, stresle başa çıkma, kişinin kendiyi barışık olmasına yönelik eğitimler kişileri daha sağlıklı kılar. Üstelik bu tür faaliyetler sağlık maliyetlerinden tasarruf sağlar. Sağlık sektörü ise koruyucu eğitimlere çok fazla yönelemediği için, bu açık yaygın eğitim faaliyetleri ile kapatılmalıdır.

Çevre Eğitimi ve Sürdürülebilirlik: Küresel ısınma çevrenin korunması konusunda toplumun bilgilendirilmesini zorunlu hale getirmektedir. Örgün eğitimin yanı sıra yaygın eğitimle çevre korumaya yönelik girişimler gerçekleştirilebilir.

Sanat ve Kültür: Kültürel katılımın geliştirilmesi toplumların önceliğidir. Yaygın eğitim kurumları, çeşitli programlarla sanatın değerinin anlaşılmasına hizmet edebilir ve müzik, tiyatro, resim, heykel gibi yaygın sanatsal alanlarda kurslar tertip edebilir. Bu tür faaliyetler, bir kültürel kimlik oluşumuna ve diğer kültürlerin anlaşılmasına ve takdir edilmesine imkân sağlayabilir. Nitekim İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından İSMEK – İYMEK, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından BELMEK ve BELTEK kurulmuştur.⁸³

---

⁸³ Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ersöz, “Türkiye’de Belediyelerin Meslek ve Beceri Edindirme Kursları ve İstihdam”, <http://ismek.ibb.gov.tr/ismek-el-sanatları-kursları/webedition/file/documans/halisyunusersoz.doc>, Erişim Tarihi: 08.08.2014.

Önemli bir husus da kursa devam edenlerin bu kurslara katılma nedenleridir. 2005-2006 eğitim yılında İSMEK kursiyerlerin 37.513'ü (% 30,6'sı) meslek edinmeye, yeni bir meslek daha edinmeye veya mesleğinde ilerlemeye yönelik amaçlarla, 13.888'i (% 11,3'ü) boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla, 1.185'i ise (% 1'i) yeni bir çevre edinmek amacıyla kurslara katıldıklarını belirtmişlerdir.

Görüldüğü gibi, belediyelerin düzenledikleri kurslar katılımcılara yeni nitelik ve vasıflar kazandırmak veya mevcut becerilerini geliştirmek suretiyle istihdam edilebilirliklerini artırıcı bir etkiye sahip olmakla birlikte, kursiyerlerin büyük çoğunluğunun meslek edinmek, yeni bir meslek daha edinmek veya mesleğinde ilerlemek amaçları dışında bu kurslara geldikleri görülmektedir.

Bu nedenle, ülkemizde belediyelerin düzenlediği kursları salt istihdam merkezli olarak ele almak ve bu amaçla eğitim programları saptamak bu kurumların çok geniş olan faydalarının ve kapsamının daraltılması anlamına geleceği unutulmamalıdır.

Diğer önemli bir husus da, zaten çok az sayıdaki büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilen bu hizmetin istihdam öncelikli yapılandırılmadığı ve kurumsallaştırılmadığıdır. Bu kurumların ortaya çıktığı ilk yıllarda söylem itibarıyla meslek ve beceri kazandırma öncelikli söylem olmakla birlikte, bugün artık farklı faydalarına vurgu yapılmaya başlandığı görülmektedir.

3.4.3. Sosyal Yaşam Merkezlerinden Kaynaklanan Değişiklikler

İnsan, mekânları şekillendiren bir varlıktır. Bu şekillendirmeyi genellikle kültürüyle yapmaktadır. Mekânlar, bir defa oluştuktan sonra insanları şekillendiren önemli göstergelere dönüşebilmektedir. Sosyal yaşam merkezlerinin de sosyal belediyeçilik dışında fonksiyonel anlamda hem insanları hem de mahalledeki sosyal yapıyı değiştiren bir özelliği karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel olarak özellikle alt gelir grubuna ait mahallelere doğalgaz başta olmak üzere alt yapı hizmetlerinin götürülmesi, yol yapılması ve kurumsal olarak mahalleye verilen hizmetlerin tek bir merkezde toplanması gibi faydalar sosyal yaşam merkezleri aracılığıyla sağlanabilmektedir. Örneğin alt gelir grubunda bulunan kişilerin oturduğu mahallesine yıllardır doğalgaz gelmesi için uğraşan muhtar, sosyal yaşam merkeziyle

birlikte bu hizmetin daha kolay geldiğini aktarmaktadır. Bu anlamda sosyal yaşam merkezlerinde çalışan yöneticilerin mahalleye rol model olması, ihtiyaçların giderilmesi ya da talep oluşturulması bağlamında birlikte hareket etme duygusunu ortaya çıkarması önemlidir. Benzer şekilde sosyal ilişkilerde ve dünyasal algılamalarda oluşturduğu değişimler de sosyal yaşam merkezlerinin toplumsal değişme bağlamında dikkat çeken farklı noktalarıdır.

Tablo – 16: Sosyal Yaşam Merkezlerinin Herhangi Bir Değişime Sebep Olup/Olmama Durumu

Tercih nedeni	Kişi sayısı	%
Evet	253	% 55,6
Fikrim yok	71	% 15,7
Hayır	68	% 14,9
Kısmen	63	% 13,8
TOPLAM	455 kişi	% 100

Sosyal yaşam merkezlerinin en önemli özelliklerinden birisi de buldukları mahallede toplumsal bir değişim ortaya koyabilmektir. Bu bağlamda sosyal yaşam merkezlerinin kişisel olarak bir değişime sebep olup olmadığı sorulmuş ve deneklerin yarısından çoğunun (% 55,6) bu soruya “Evet” şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Tablo – 17: Cinsiyete Göre Sosyal Yaşam Merkezlerinin Deneklerin Hayatında Değişikliğe Sebep Olup/Olmama Durumu

		Sosyal yaşam merkezleri hayatınızda herhangi bir değişime sebep oldu mu?				Toplam	
		Evet	Hayır	Kısmen	Fikrim yok		
Cinsiyetiniz	Erkek	Kişi	65	37	23	44	169
		%	% 38,5	% 21,9	% 13,6	% 26,0	% 100
	Kadın	Kişi	188	31	40	27	286
		%	% 65,8	% 10,8	% 14,0	% 9,4	% 100
Toplam	Kişi	253	68	63	71	455	
	%	% 55,7	% 14,9	% 13,8	% 15,6	% 100	

Araştırmada cinsiyet ile çapraz ilişkisi sorgulanan noktalardan birisi de sosyal yaşam merkezlerinin deneklerin hayatında herhangi bir değişime sebep olup olmadığıdır. Kadınların yüksek oranda (% 65,8) evet cevabı verdikleri ortaya çıkarken, erkeklerde bu oranın kadınlara kıyasla oldukça düşük (% 38,5) olduğu görülmektedir. Kuşkusuz, sosyal yaşam merkezlerinin her yönüyle kadınlara hitap ediyor olması, değişimlerin önemli bir kısmının kadınların hayatında gerçekleşmesine yol açmıştır. Erkeklerde “Hayır” ve “Fikrim yok” diyenlerin oranı (% 47,9) oldukça yüksektir. Kadınlarda kısmen memnun olanlarla (% 14) birlikte memnuniyet oranı % 80’e ulaşmaktadır. Bu sonuçlar, aslında daha önceki çapraz ilişkilerde ortaya konulan bulgularla aynı paralelde değerlendirilebilmektedir.

Tablo – 18: Sosyal Yaşam Merkezlerinin Mahallede/Toplumda Sebep Olduğu Değişiklikler

Seçenekler	Kişi sayısı	%
Mahallelinin bilgi seviyesi arttı	167	% 36,7
Artık kadınlar daha özgüvenli	109	% 24,0
Yeni bir yaşam alanı oluştu	83	% 18,2
Muhtarlık, sağlık ocağı ve PTT'ye daha kolay ulaşıyoruz	55	% 12,1
Altyapı için önayak oldu	21	% 4,6
Gençleri kötü alışkanlıklardan uzaklaştırdı	20	% 4,4
TOPLAM	455 kişi	% 100

Sosyal yaşam merkezlerinin mahallede/toplumda ortaya çıkardığı değişikliklere göz atıldığında en yüksek orana (% 36,7) mahallelinin bilgi seviyesinin arttığına dair cevabın sahip olduğu görülmektedir. Bunu % 24,0 ile kadınların daha özgüvenli hale geldiği yanıtı takip etmektedir. Daha önceki tablolarla paralel şekilde yeni bir yaşam alanı oluştuğunu söyleyenlerin oranı % 18,2 iken altyapı için ön ayak olduğunu söyleyenlerin oranı da % 4,6 olarak belirlenmiştir. Sosyal yaşam merkezlerinin en belirgin özelliklerinden birisi olan mahallenin bütün ihtiyaçlarının biraradalığı burada da göze çarpmaktadır. Buna göre deneklerin % 12,1'i muhtarlık, sağlık ocağı ve PTT'ye daha rahat ulaştıklarını dile getirmiştir. Çünkü her üçü de sosyal yaşam merkezlerinde kendilerine ayrılan bölümlerde yer almaktadır.

Büyükşehir belediyeleri arasında yaygın eğitim faaliyetleri açısından öne çıkan belediyeler, sanat ve meslek edindirme kurslarını ilk açan İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediyeleridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, “İstanbul Sanat ve Meslek Eğitim Kursları” (İSMEK) ile oldukça geniş bir kitleye hizmet verirken, Ankara Büyükşehir Belediyesinin hizmet kapsamı da diğer büyükşehir belediyelerine göre oldukça geniştir. Diğer önemli bir husus ise bu iki büyükşehir belediyesinin sanat, meslek ve beceri edindirme kursları kurumsal bir kimliğe sahip iken, diğer büyükşehir belediyelerinin bu alandaki hizmetlerinin daha emekleme safhasında olduğu, kurumsal bir niteliğe hazırlık süreci içinde buldukları söylenebilir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1996 yılında başlatmış olduğu İstanbul Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (İSMEK) ile geçen on yılda 350 bin kişiye eğitim

vermiştir. Yine, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstihdama Yönelik Meslek Edindirme Kursları (İYMEK) düzenlemektedir. İYMEK kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve İstanbul Bilumum Madeni Eşya Sanatkarları Odaları Birliği arasında yapılan protokole dayanakla, lise mezunu gençlere 13 meslek branşında gerekli eğitimler verilerek istihdamlarının sağlanması amaçlanmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen Belediye Teknik Eğitim Kurs Projesi kapsamında 1997-2007 yılları arasında 61.040 kişi eğitim görmüştür. BELTEK Kursları ise Gazi Üniversitesi ile işbirliği içerisinde yürütülmektedir. Eğitimler, Gazi Üniversitesi'nin laboratuvar ve dersliklerinde, branşlarında uzman öğretim üyelerince verilmektedir. 8 Bölüm ve 66 Branşta verilen BELTEK kurslarına; çalışanlar, lise ve yükseköğretim mezunları, öğrenciler, işsiz gençler ve emekliler katılabilmektedir. Ayrıca, Ankara Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları (BELMEK) aracılığıyla yetişkin eğitimi faaliyetlerini yürütmektedir. 1994-2006 yılları arasındaki 12 eğitim döneminde BELMEK kurslarındaki toplam kursiyer sayısı 111.750 kişidir.⁸⁴

---

⁸⁴ Ersöz, "Türkiye'de Belediyelerin Meslek ve Beceri Edindirme Kursları ve İstihdam", <http://ismek.ibb.gov.tr/ismek-el-sanatlari-kurslari/webedition/file/documans/halisyunusersoz.doc>, Erişim Tarihi: 08.08.2014.

SONUÇ

Sosyal yaşam merkezleri, Karabük örneğinde sosyal belediyeciliğin bir yansıması olarak ortaya çıkmış ve özellikle alt gelir gruplarına mensup bireylerin sosyalleşmelerini sağlayan mekânsal örgütlenmeler olmuştur. İlk bakışta klasik halk eğitim merkezleri ve mesleki kurslar olarak göze batan merkezler, içerisine girildiğinde fiziksel ihtiyaçlardan kadınlara ve erkeklere sunduğu hizmetlere kadar birçok alanda klasik çizgiden farklılaşmaktadır. Böylece sosyal yaşam merkezleri, sosyalleşme biçimlerinin farklı kategorilerle karşımıza çıktığı bir mekânsal kimliğe bürünmektedir.

Karabük Merkez sınırları içerisindeki mahallelerde kullanıma açılmış ve yeni yapılanlar olmak üzere 14 adet sosyal yaşam merkezi tespit edilmiştir. Biz ise alt, orta ve üst gelir gruplarını temsilen üç sosyal yaşam merkezini araştırmamıza dâhil ettik.

Bu çalışmada sosyal yaşam merkezlerinin toplumsal etkileri, Karabük örneğinde incelenmiştir. Anketlerden elde edilen bilgiler, derinlemesine görüşmelerle desteklenmiştir. Anketlerin kullanılmasında, sosyal yaşam merkezleri ile mahalleli arasındaki ilişkinin çözümlenmesi amaçlanmıştır. Mülakatlardaki temel hedef ise, sosyal yaşam merkezlerinin mahallede oluşturduğu değişimlerin tespit edilmesi ve anket verilerinin desteklenmesi olmuştur. Mülakatlar sonucu ortaya çıkan veriler özetle aşağıdaki konuları ihtiva etmektedir:

- Sosyal yaşam merkezlerine gelen ailelerin gelir durumları, mahalleler arasında oldukça farklı özellikte taşımaktadır. Namık Kemal Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi, bu anlamda alt gelir gruplarına ait bireylerin katıldığı merkez olarak dikkat çekmiştir. Gelir grubu farklılıkları, merkezlerin kullanım biçimlerini de etkilemektedir. Buna göre alt gelir grubuna ait merkezler, mahalle ile kenti bütünleştirip, özellikle kadınlar üzerinden yürütülen sosyal hizmetler sunarken; orta gelir veya üst gelir grubuna ait mahallelerdeki merkezlerde ise insanlar bu mekânları hobi veya kendini geliştirme alanları olarak kullanmaktadır. Üniversite öğrencilerinin katıldığı merkezler de yerli halk ile öğrenciler arasında etkileşim oluşturması bakımından dikkat çekmiştir.

- Derinlemesine görüşmelerde merak edilen noktalardan birisi de mahalle sakinlerinin Karabük kentini nasıl değerlendirdikleri olmuştur. Değerlendirmelerde ön plana çıkan noktaların başında mahalleler arası farklılıklar gelmektedir. Kent ile bütünleşen mahalleler, kente negatif bir anlam yüklerken, kentle henüz bütünleşemeyen mahalleler ise pozitif bir anlam yüklemektedir. Bu pozitiflik kentin tanınmaması ya da bilinmemesinden kaynaklanan merakla doğrudan ilişkilidir.

- Mülakatlarda, hem yöneticilere hem de eğitmenlere yöneltilen sorulardan bir diğeri, mahalle halkının sosyal yaşam merkezlerini nasıl değerlendirdikleri olmuştur. Sosyal yaşam merkezlerinden memnun bir mahalle kitlesi ile karşılaşmıştır. Alt gelir grubu mahalle merkezlerindeki yöneticiler, buradaki mahallelinin diğer semtlerde oturanlara göre daha memnun olduklarını dile getirmiştir. Burada özellikle mahalle halkının sosyal yaşam merkezlerinde hangi hizmetlerden yararlandığı ve bu hizmetlerden memnuniyet düzeyleri de görüşmelerde sorgulanan konular arasındadır.

- Mülakatlarda sorgulanan temel noktaların başında sosyal yaşam merkezlerinin mahallelerde oluşturmuş olduğu değişimlerin analiz edilmesi gelmektedir. Mahallelerde hem fiziksel anlamda hem de insanların hayat alanları noktasında değişimlerin ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Alt gelir grubuna ait mahallelerde sosyal yaşam merkezlerinin fiziksel açıdan özellikle altyapı hizmetlerinin götürülmesi noktasında değişimin öncüsü olarak rol aldığı görülmüştür. Diğer merkezlerde ise bireylerin hayatlarında meydana gelen değişimler ön plana çıkmıştır. Burada sosyal yaşam merkezlerinin üstlendiği fonksiyonların betimlenmesi de mülakatlarda odaklanılan noktalardan birisi olmuştur. Bütün sosyal yaşam merkezlerinde kadınların hayatlarında meydana gelen sosyal değişimler özellikle dikkat çekmiştir.

- Mülakatlarda sonucu merak edilen noktalardan birisi de sosyal yaşam merkezlerine gelen mahallelilerin beklenti ve tutumları olmuştur. Bu konuda görüşleri sorulan yöneticiler, mahallede ihtiyaç olan alanların hemen hepsine el attıklarını, ancak zaman zaman direnç noktaları ile karşılaştıklarını da ifade etmişlerdir. Bu direnç noktaları, ya maddi imkânsızlıklardan ya da mahallede bazı bireylerin merkezlere karşı takındığı olumsuz tutumlardan kaynaklanmaktadır. Ancak hem kurs yöneticileri hem de eğitmenlerin ifade ettiği ortak noktalardan birisi,

mahallelilerin tutumlarının çoğunlukla pozitif olmasıdır. Özellikle sosyal yaşam merkezlerinin, kadınları sosyalleştirdiği ve topluma entegre ettiği tespit edilmiştir. Karabük ile bütünleşme gerçekliği de dikkat çeken noktalardan birisi olmuştur.

Çalışmada gerçekleştirilen 455 anketin mahallelere dağılımına bakıldığında Namık Kemal Sosyal Yaşam Merkezi'nde 164, 5000 Evler Cumhuriyet Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi'nde 148 ve Şirinevler Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi'nde ise 143 anket uygulandığı görülmektedir. Araştırmanın sonuçlarını özetlemek gerekirse şu noktaları ön plana çıkartmak mümkündür:

- Araştırmadaki deneklerin büyük çoğunluğu kadındır. Bu durum, yaşam merkezlerinin hitap ettiği kitlenin çoğunlukla kadınlardan oluştuğunu göstermektedir. Böylece merkezlerin kadınları sosyalleştirici özellikleri ile dikkat çektiğini ifade etmek mümkündür.

- Deneklerin büyük çoğunluğunun orta yaş grubuna (41-60) ait olduğu görülmüştür. Bu yaş grubunu ise ilk yetişkinlik (22-40) grubu takip etmektedir.

- Eğitim duruma bakıldığında ise, deneklerin ilkokul seviyesinde daha yoğun olduğu görülmüştür. Buradan hareketle sosyal yaşam merkezlerinin eğitici fonksiyonlarının daha belirleyici olduğunu ifade etmek mümkündür.

- Deneklerin büyük çoğunluğu ev hanımıdır. Böylece merkezler özellikle evde oturan kadınlar için önemli bir yaşam alanı olmaktadır.

- Deneklerin % 42,9'unun gelir seviyesi 800 ile 1.500 TL arasındadır. Bu oranı % 39,8 ile 0-800 TL arası geliri olanlar takip etmiştir. Burada özellikle alt gelir grubundan merkezlere gelen kadınların, aile ekonomisine ekstra gelir kazandırma kaygıları da ön plana çıkmaktadır.

- Deneklerin Türkiye'nin temel problemlerini tanımlama noktasında özellikle eğitim konusu üzerinde hemfikir oldukları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla sosyal yaşam merkezlerinin eğitim işlevi daha da önemli hale gelmiştir.

- Deneklerin çok büyük bir kısmının (% 89,2) sosyal yaşam merkezlerinden memnun oldukları görülmüştür.

- Deneklerin yarısına yakını mesleki kurslara katılmıştır. Böylece sosyal yaşam merkezleri, mesleki kurslar düzenleyerek sosyal belediyecilik görevini yerine getirmektedir.

- Yukarıdaki sonuca benzer bir başka nokta ise, sosyal yaşam merkezlerinin hangi sebeplerle tercih edildiği konusudur. Bilgi ve sanat öğrenmek için gidenler en yüksek oranı teşkil etmiştir. Bu sonuç, sosyal yaşam merkezlerinin eğitim işlevini bir kez daha ön plana çıkarmıştır.

- Sosyal yaşam merkezlerinin herhangi bir değişime sebep olup olmadığı noktasında deneklerin % 55,6'sı evet yanıtını vermiştir. Bu değişimlerin neler olduğuna bakıldığında mahallelinin bilgi seviyesinin artmış olması en yüksek oran olarak tespit edilmiştir. Kadınların eskiye kıyasla daha özgüvenli olduğu da dikkat çeken bir başka nokta olmuştur.

- Erkeklerde memnuniyetsizlik oranının kadınlara oranla yüksek olduğu görülmektedir. Araştırma esnasında yapılan mülakatlarda erkeklerdeki memnuniyetsizliğin özellikle kadınların kendilerine karşı bilinçlenmeleriyle doğrudan ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

- Hem kadınlarda hem de erkeklerde mesleki kurslara katılımın ön planda olduğu görülmektedir. Erkeklerin ve kadınların ikinci olarak tercih ettikleri etkinlikler, sosyal yardım projeleri olmaktadır.

- Kuşkusuz, sosyal yaşam merkezlerinin her yönüyle kadınlara hitap ediyor olması, değişimlerin önemli bir kısmının da onların hayatında gerçekleştiğini göstermektedir.

Sonuç olarak sosyal yaşam merkezlerinin Karabük için önemli bir toplumsal amaca hizmet ettiği tespit edilmiştir. Bireyleri sosyalleştirme ve mahallenin fiziksel ihtiyaçlarını karşılama misyonunu üstlenen merkezler, sosyal belediyeciliğin önemli alanlarından birisi olarak göze çarpmaktadır.

ÖNERİLER

1. Karabük Belediyesi'nin bedensel ve özürlü vatandaşlara yönelik maddi ve manevi imkanların iyileştirilmesini;
2. Karabük Belediyesi'nin alt yapı sorunlarına daha fazla eğilim göstermesini;
3. Karabük Belediyesi'nin Sosyal Yaşam Merkezlerindeki kazanılan iş becerilerine yönelik istihdam ortamı yaratılmasını;
4. Karabük Belediyesi'nin kadına ve kadın haklarına yönelik eğitim ve seminerlerin arttırılmasını;
5. Karabük Belediyesi'nin insanların bir araya toplanabilecekleri sosyal tesislerin arttırılmasını;
6. Bu alanda çalışacak arkadaşların sosyal belediyeciliğin daha iyi imkanlara nasıl ulaşabileceğini irdelemesini öneririm.

BİBLİYOGRAFYA

- Akdoğan, Yalçın, *“Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”*, **Eminönü Bülteni**, Şubat 2002.
- Akgür, Zeynep G., *“1990 Sonrasında Türkiye’de İç Göç”*, **Sosyoloji Yazıları**, (Ed. Mustafa Kemal Şan), Kızıl Elma Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Alemdar, Korkmaz, **Kitle İletişiminde Temel Yaklaşımlar**, Savaş Yayınları, Ankara 1983.
- Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi**, Ankara 1991, (6).
- Arslantürk, Zeki, **Din Sosyolojisi**, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2014.
- Aydın, Mustafa, **Aile Sosyolojisi Yazıları**, Açılım Kitap, İstanbul 2014.
- Aytaç, Serpil, *“İstihdam ve Koruma Alanı Yaratmak Üzere Özürlüler İçin Sosyal Yaşam Merkezi Projesi”*, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, 2005 (49).
- Aziz, Aysel, **Toplumsallaşma ve Kitle İletişim**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1982.
- Bahar, Halil İbrahim, **Sosyoloji**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara 2005.
- Bal, Hüseyin, **İletişim Sosyolojisi: Sosyal İletişim-Kitle İletişimi-Elektronik İletişim**, Sentez Yayın Dağıtım, Ankara 2013.
- Beki, Abdulhakim, **Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları (Ümraniye Belediyesi Örneği)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2008.
- Bilgiseven, Amiran K., *“Karabük’ün Sosyal Müesseseleri ve Sosyal Şartları.”* İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi, İstanbul 1961.
- Bozkurt, Veysel, **Değişen Dünyada Sosyoloji**, Ekin Yayınları, Bursa 2006.

- Bozdoğan, Recep, “*Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim ve Özelleştirme Yaklaşımı*”, *Çağdaş Kamu Yönetimi 1*, (Editörler: Muhittin Acar & Hüseyin Özgür), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2003.
- Canatan, Kadir & Yıldırım, Ergun, Açılım Kitap, *Aile Sosyolojisi*, İstanbul 2013.
- Devlet Planlama Teşkilatı, *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*, Ankara 1995.
- Doğan, İsmail, *Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 1998.
- Dönmezer, Sulhi, *Toplumbilim*, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999.
- Erder, Sema, “*Küreselleşme Sürecindeki Yerellikler: Homojenlikler ve Farklılaşma/Güç ve Eşitsizlik Üzerine*”, Mübeccel Kıray İçin Yazılar, (Hz. Fulya Atacan & Fuat Ercan & Hatice Kurtuluş & Mehmet Türkay), Bağlam Yayınları, İstanbul 2000.
- Erkal, Mustafa, *Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme*, Mayas Yayınları, Ankara 1984.
- Erkal, Mustafa, *Sosyoloji*, Der Yayınları, İstanbul 1995.
- Ersöz, Halis Yunus, “*Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi*”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, (Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armağan Özel Sayısı), 2006, 55 (1).
- Fındıkoğlu, Ziyaeddin Fahri, “*Karabük’te Sanayileşmenin İktisadi ve İctimai Tesirleri*”, *Sosyoloji Konferansları 1961-1962 II*, Cilt. 2, Sayı. 1, İstanbul 1961-1962.
- Fichter, Joseph, *Sosyoloji Nedir?*, Çev. Nilgün Çelebi, Atila Kitabevi, Ankara 1996.
- Giddens, Anthony, *Sosyoloji*, Ayraç Yayınevi, Ankara 2000.

- Gökçe, Erdoğan, “*Karabük Demir Çelik Fabrikalarının Çevre ve Çalışanlar Üzerinde Sosyal Etkileri*”, Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2010.
- Göküş, Mehmet & Alptürker, Hakan, “*Belediyelerin Sunduğu Hizmetlerde Vatandaş Memnuniyeti (Silifke Belediyesi Örneği)*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2011 (25).
- Günay, Ünver, **Din Sosyolojisi**, İnsan Yayınları, İstanbul 2011.
- Karabük Valiliği, **2000 Yılı Karabük İli Yıllık Sanayi ve Ticaret Durum Kitabı**, Karabük Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, Karabük 2001.
- Kaştan, Yüksel Yalçın & Demirci, Halil İbrahim, “*Karabük Demir Çelik İşletmelerinin Karabük ve Çevresinin Toplum Yaşamına Etkisi*”, Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2010.
- Kaya, Erol, **Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım: Yerel Kalkınma Yönetimi**, Okutan Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Keleş, Ruşen, **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Cem Yayınları, İstanbul, 2000.
- Kesgin, Bedrettin, “*Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik*”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2012 (26).
- Kesgin, Bedrettin, “*Çalışma Yaşamında Değişen Yoksulluk: Çalışan Yoksullar*”, İş Ahlakı Dergisi, 2011, 4 (7).
- Köse, Hüseyin, **İletişim Sosyolojisi: Temel Kavramlar Antolojisi Fragmanlar**, Yirmi Dört Yayınları, İstanbul 2006.
- Kütükçüoğlu, Mehmet, **Türkiye'nin İlk Ağır Sanayi Kenti Karabük**, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2012.
- Maigret, Eric, **Medya ve İletişim Sosyolojisi**, İletişim Yayınları, İstanbul 2014.

- Marshall, Gordon, **Sosyoloji Sözlüğü**, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 1999.
- Miser, Rıfat, **Halk Eğitimi Kurs Programlarının Nicel Yapısı, (Çeşitleri, Yaygınlıkları, Katılanlar)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1987.
- Negiz, Nilüfer, “*Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma*”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2011, 16 (2).
- Demir, Ö. & Acar, M., **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, Vadi Yayınları, Ankara 1997.
- Öz, Cihan Selek & Yıldırım, Sinem, “*Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü*”, Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi, 22-23 Ekim, Antalya 2009.
- Özbudun, Ergun, **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Basım ve Yayıncılık, Ankara 2008.
- Özkalp, Enver, **Sosyolojiye Giriş**, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa, 2013.
- Pektaş, Ethem Kadri, “*Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar*”, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Akademik İncelemeler Dergisi, 2010, 5 (1).
- Schutter, Olivier DE, **Avrupa Sosyal Şartı: Avrupa İçin Yeni Bir Sosyal Anayasa**, Avrupa Konseyi, Avrupa Konseyi Yayınları, Ankara 2010.
- Sencer, Yakut, **Türkiye’de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültür Değişme Süreci**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979.
- Sennett, Richard, **Kamusal İnsanın Çöküşü**, (Haz. S. Durak & A. Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996.

- Tan, E. Mine, **Toplum Bilimlerine Giriş**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara 1981.
- Toprak, Düriye & Şata, Ceyda, **“Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”**, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2009, 1 (1).
- Uçaktürk, Tülay & Uçaktürk, Ahmet & Özkan, Mehmet, **“Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Bağlamında Sosyal Belediyecilik (Biga Belediyesi Örneği)”**, VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale 2009.
- Urhan, Vahide Feyza, **“Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”**, Sayıştay Dergisi, 2008 (70).
- Yıldırım, Selahattin, **Yerel Yönetim ve Demokrasi, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl, IULA-EMME**, (Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı), Ankara 1990.
- Yılmaz, Nazım, **“Arşiv Belgeleri Işığında Karabük Şehri ve Karabük Demir Çelik Fabrikası Tarihi Süreci”**, Kuruluşundan Bugüne Karabük ve Demir Çelik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Karabük Valiliği Yayınları, Karabük 2010.
- Yılmaz, Sinan, **Türkiye’de Ailenin Dönüşümü**, Divan Kitap, Ankara 2012.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Sayın katılımcı;

Bu çalışma, "Karabük'te Sosyal Yaşam Merkezleri" projesinin bir ayağını oluşturan "vatandaş memnuniyetini" ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada isim istenmemektedir ve elde edilecek sonuçlar yalnızca araştırma kapsamında kullanılacaktır. İçtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

1. Yaşınız?

- a) 18 Altı yaş   b)18-25 yaş   c) 26-33 yaş   d) 34 ve 41 yaş   e) 42-49yaş   f) 50 yaş ve üzeri

2. **Cinsiyetiniz?**
a) Erkek   b) Kadın

3. Mesleğiniz?

.....

4. Eğitim Durumunuz?

- a) İlkokul
b) Ortaokul
c) Lise
d) Yüksekokul
e) Üniversite
f) Okuma yazma biliyor
g) Okuma yazma bilmiyor

5. Aylık ortalama geliriniz ne kadardır?

- a) 0-800   b) 801-1500   c) 1501-2500   d) 2501 ve üstü

6. Karabük'te nerede kalıyorsunuz?

- a) Kendi evim
b) Kirada
c) Akrabalarımın yanında
d) Diğer

7. Ailenizde kaç kişi yaşamaktadır?

.....

8. Nerelisiniz?

.....

9. Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

- a) Sessiz, Sakin   b) Sosyal ve dışa dönük   c) Hareketli
d) Sinirli ve çabuk kızan   e) Sıkılğan ve içe dönük   e) Diğer
.....(belirtiniz)

10. Ülkemizin en önemli problemleri nelerdir (3 tanesini sırayla numaralandırınız)?

- a) İşsizlik
b) Ekonomik durgunluk
c) Ahlaki çözülme
d) Terör
e) Diğer.....

11. Belediyenin size sunmuş olduğu aşağıdaki hizmetlerden memnuniyet derecenizi, aşağıdaki numaralara göre size uygun bir şekilde işaretleyiniz.

- 0.Memnun değilim
1. Biraz memnunum
2.Memnunum
3.Kesinlikle Memnunum
4.Kesinlikle Memnun Değilim
5.Hiçbir fikrim yok

Sağlık hizmetleri	
İmar Hizmetleri (toplu konut, işyeri açma, vb)	
Temizlik hizmetleri	
Kültür ve spor hizmetleri (konser, tiyatro, spor müsabakaları vs)	
Zabıta hizmetleri	
Ulaştırma hizmetleri (minübüs, otobüs)	
Park ve dinlenme yeri hizmetleri (parklar, oyun grubu, dinlenme yerleri gibi)	
Mesleki beceri ve eğitim kursları (yetişkinlere yönelik kurslar)	
Sosyal yardım projeleri (aşevi, iftar çadırı, gıda yardımı gibi)	
Turizm ve tanıtım hizmetleri	

Yol, asfalt, kaldırım hizmetleri	
İlaçlama, sivrisinek ve haşaratla mücadele hizmetleri	

12. Sosyal yaşam merkezlerinden memnun musunuz?

- a) Evet   b) Hayır   c) Kararsız

13. Sosyal yaşam merkezleri sizin için ne ifade ediyor?

- a) Stres atıyorum
b) Mesleki bir beceri elde ediyorum
c) Bana yeni bir yaşam alanı açıyor
d) Beni bilgilendiriyor
e) Beni hayatın içine katıyor
f) Eşime karşı özgüven kazandım
g) Karabük'ü tanıdım
h) Hepsi

14. Sosyal yaşam merkezleri hayatınızda herhangi bir değişime sebep oldu mu?

- a) Evet   b) Hayır   c) Fikrim yok

15. Sosyal yaşam merkezlerini ..... tercih ederim.

- a) Kursları için
b) Arkadaş edinmek için
c) Kendime zaman ayırmak için
d) Ev işlerinden kaçmak için
e) Rahatlamak için
f) Hepsi

16. Sosyal yaşam merkezlerinde hangi etkinliklere katıldınız?

- a) Herhangi bir kursuna katıldım
b) Çocuğumu oraya anaokuluna gönderdim
c) Vakit geçirmek için gittim
d) Diğer .....(belirtiniz)

17. Sosyal Yaşam Merkezleri mahallenizde herhangi bir değişime sebep oldu mu?

- a) Artık kadınlar daha özgüven sahibi

- b) Burada yeni bir yaşam alanı oluşturdu
- c) Muhtarlık, sağlık ocağı ve ptt'ye daha kolay ulaşıyoruz
- d) Buraya altyapı hizmetleri gelmesi için önayak oldu
- e) Diğer (belirtiniz) .....

19. Anketimize eklemek istediğiniz başka durumlar varsa belirtiniz.

ÖZET

SOSYAL YAŞAM MERKEZLERİNİN SOSYALLEŞMEYE ETKİSİ (KARABÜK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ)

KAYA, Şener

Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Yusuf Sinan ZAVALSIZ

Sosyalleşme, insanın ömür boyu süren bir öğrenme sürecidir. Klasik tanımlarda aileden başlayan sosyalleşme süreci, eğitim kurumları (okul, üniversite vb) ile devam eder ve meslek örgütleri içerisinde yeni biçimlerle sürdürülür. Sosyalleşme, aynı zamanda bir toplumun kültürünün kazanılması süreci ve kimlik edinme davranışının da kendisidir. Bu çalışmanın temel çıkış noktalarından birisi sosyal belediyecilik iken, diğeri de sosyalleşme kavramı olmuştur. Sosyalleşme ile sosyal belediyecilik kavramlarının birleştirilmesindeki temel gerekçe; sosyal belediyeciliğin temelde vatandaşların sosyalleşmesine odaklanmasıdır. Çalışmanın uygulama kısmında “Karabük Belediyesi Sosyal Yaşam Merkezleri” örnek olarak tercih edilmiştir. Zira sosyal yaşam merkezlerinin sosyal belediyecilik bağlamında bireyin sosyalleşmesinde oynadığı bilinmektedir. Sosyal yaşam merkezlerinin içerisinde aile hekimlikleri, muhtarlıklar, sosyal faaliyet alanları, bilgisayar odaları, derslikler, kurslar gibi bütün mahalleyi bir araya getiren birimler bulunmaktadır. Bu bağlamda sosyal yaşam merkezleri, mahalledeki sosyal değişimin odağında yer almaktadır.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ :

Tezin Adı : Sosyal Yaşam Merkezlerinin Sosyalleşmeye Etkisi (Karabük Belediyesi Örneği)

Tezin Yazarı : Şener KAYA

Tezin Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Yusuf Sinan ZAVALSIZ

Tezin Konumu : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 19.12.2014

Tezin Alanı : Sosyoloji

Tezin Yeri : KBÜSBE-KARABÜK

Anahtar Sözcükler : Sosyal Belediyecilik, Sosyalleşme, Sosyal Yaşam Merkezleri, Sosyal Etkileşim, Karabük

ABSTRACT

THE EFFECT OF SOCIAL LIFE CENTER IN SOCIALIZATION: THE CASE OF KARABÜK MUNICIPALITY

Şener KAYA

Master Thesis, Department of Sociology
Advisor: Asst. Prof. Yusuf Sinan ZAVALSIZ

Socialization, is a learning process in human lifetime. In the classical definition of family initiated the process of socialization, educational institutions (schools, universities, etc.) continues and is maintained by professional organizations within the new format. Socialization, but also the process of achievement of a society's culture and identity in acquiring the behavior itself. One of the main starting point of this thesis, social municipality, while the other has been the concept of socialization. Socializing with the rationale in combining the concepts of social municipality; on the basis of social municipality is putting citizens at the center to socialize. In the application part of the study as an example, "Karabük Municipal Social Life Centers" was preferred. The main reason for preferring the center of social life, in the context of social municipal centers are functions that play in the socialization of citizens. In family medicine, the chiefs, social activities, computer rooms, classrooms, courses, etc., the whole neighborhood brings together units attracted attention as centers in this context, in the neighborhood of social change in the focus of took place.

ARCHIVE RECORD INFORMATION :

Thesis Name : The Effect of Social Life Center in Socialization (The Case of Karabuk Municipality)
Writer of Thesis : Şener KAYA
Thesis Advisor : Assist. Prof. Y. Sinan ZAVALSIZ
Thesis Status : Master Program
Date of Thesis : 19.12.2014
Field of Thesis : Sociology
Place of Thesis : KBÜSBE-KARABÜK
Key Words : Social Mucicipalism, Socialization, Social Life Centers, Social Interaction, Karabuk

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İlk ve ortaöğrenimi İstanbul'da tamamladıktan sonra üniversite hayatına 2004 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde başladı. Buradaki eğitimi 2008 yılında başarıyla tamamladı. Halen Karabük Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans öğrencisidir.